FINGRID

Harjulinjan jatko 2 x 400+110 kilovoltin voimajohtohanke

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman liite 4

Maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteiden kuvaukset

2026

JOHDANTO

Tässä liitteessä esitellään Fingrid Oyj:n Harjulinjan jatko 2 x 400 kilovoltin voimajohtohankkeen läheisyyteen sijoittuvat maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön arvoalueiden ja kohteiden kuvaukset. Kohteet on esitetty kartoilla YVA-ohjelman liitteessä 1.

SISÄLLYS

1 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet 2

2 Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet 3

2.1 Kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävät alueet (Etelä-Savo) 3

2.2 Kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävät kohteet (Etelä-Savo) 3

2.3 Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet (Päijät-Häme) 8

2.4 Päijät-Hämeen kulttuuriympäristöselvitysten alueet 2024 MARY2: Päijät-Häme 16

2.5 Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet: Kymenlaakso 23

3 Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009) 24

3.1 Etelä-Savon kohteet: 24

3.2 Päijät-Hämeen kohteet: 25

3.3 Keski-Suomen kohteet: 26

3.4 Päijät-Hämeen kohteet: 26

3.5 Kymenlaakson kohteet: 29

4 Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö (Keski-Suomi) 30

1 VALTAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT MAISEMA-ALUEET

Alueiden kuvailutekstit on otettu ympäristöministeriön kokoamasta Kymenlaakson Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021 koosteesta (Ympäristöministeriö, 2021)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu Jaalan kirkonseudun kulttuurimaiseman itäpuolelle, lähimmillään noin 1,6 kilometrin etäisyydelle.

Jaalan kirkkoseudun kulttuurimaisema (Ritaviita-Inginmaa, Kouvola)

> ”Jaalan kirkonkylä ja sen tuntumassa aukeavat Kyrönkylän ja Metsäkylän laajat yhtenäiset viljelyaukeat muodostavat edustavan ja eheän peltomaisemakokonaisuuden, joka on poikkeuksellinen metsämaiden leimaamalla seudulla. Maisema-alueen tärkeimpiä arvotekijöitä ovat avoimet, uudisrakentamiselta säästyneet peltonäkymät, kirkonkylän vanha rakennuskanta, sotahistorialliset kohteet sekä kirkonkylässä edelleen hahmottuva nauhamaisen rinnekylän rakenne.
>
> Jaalan kirkonkylä sijaitsee Toisen Salpausselän etelärinteellä, luonnonpiirteiltään vaihtelevassa maisemassa. Kirkonkylän tärkeimmät rakennukset ovat ryhmittyneet nauhamaisesti kyläraitin varteen. Mutkittelevan raitin eteläpuolella aukeavat avarat, rakentamattomina säilyneet rantapellot. Kirkonkylän ulkopuolella maatilat sijaitsevat hajanaisesti peltojen keskellä. Alueen maisemakuvaa rajaavat Pyhäjärven sekä katkonaisen mutta vahvapiirteisen Salpausselän ohella avokallioiset ja jyrkkärinteiset kalliokumpareet.
>
> Jaalan kirkonkylästä avautuu pitkiä kaukonäkymiä matalien ja ruovikkoisten rantojen yli laajaselkäiselle Pyhäjärvelle. Pyhäjärven Sahaniemi on kallioinen ja metsäinen niemi, jonka mökkiasutus ja uusi asuinalue rajautuvat maisema-alueen ulkopuolelle. Jaalan kirkonkylä on tiivis ja matala taajama, jonka keskellä kirkko on säilyttänyt hallitsevan asemansa. Kirkonkylän maisema on muuttunut viime vuosikymmenien aikana voimakkaasti Salpausselän tuntumassa, jonne on linjattu leveä maantie, kaivettu laaja soranottoalue ja rakennettu uusia asuinalueita.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu Kymijokilaakson kulttuurimaiseman alueelle kahden kilometrin matkalta.

Kymijokilaakson kulttuurimaisema (Ritaviita-Inginmaa, Inginmaa-Koria, Kouvola)

> ”Kymijokilaakson kulttuurimaisema koostuu monimuotoisista jokivarsimaisemista, jotka ulottuvat Ensimmäisen Salpausselän pohjoispuolelta Suomenlahdelle. Laajimmat viljelymaisemat aukeavat pohjoisessa Salpaus-selän ja Myllykosken välisillä savikoilla, jossa pellot reunustavat Kymijoen rantoja avarimmillaan usean kilometrin levyisenä vyöhykkeenä. Laajoja viljelyksiä on myös Muhjärven ja Teutjärven ympäristössä. Jokivarren keskijuoksun viljelymaisemia luonnehtivat suuret kartanot ja niitä ympäröivät yhtenäiset viljelyalat. Kymijoen keski- ja alajuoksujen viljelyalat ovat selvästi pienipiirteisempiä.
>
> Kulttuurimaiseman ydin on itse Kymijoki, joka laajenee paikoin järvialtaiksi tai jakautuu moniksi haaroiksi. Jokivarressa näkyy hyvin Kymijoen suistokehitys. Esimerkiksi Hurukselan kylässä perinteistä kyläkuvaa elävöittävät useat joen vanhalle suistoalueelle syntyneet uomat. Jokilaakson kulttuurivaikutteiseen maisemaan tuovat vaihtelua myös koskiset jokiosuudet sekä monenlaiset ranta- ja vesistöalueiden luontotyypit.
>
> Kokonaisuudessaan alue on moni-ilmeinen ja kulttuurihistorialtaan rikas. Huomattavan kartanokulttuurin ja viljelyhistorian ohella jokivarressa on runsaasti teollisuushistoriallisia arvokohteita, ja paikoitellen tehtaat näkyvät kauas alavassa laaksossa. Alueen maatalousmaise-

massa vaihtelevat perinteiset pienimuotoiset viljelynäkymät, monokulttuurinen suurviljelymaisema sekä kaupunkialueiden lähellä nousseet taajamamaiset asuinalueet. Osa alueen uusista tielinjoista rikkoo muutoin varsin ehyttä maisemakuvaa.”

2 MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT MAISEMA-ALUEET

2.1 Kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävät alueet (Etelä-Savo)

Seuraavien arvoalueiden kuvailevat tekstit tai arvioinnit on haettu Etelä-Savon kulttuuriperintötietokannasta (Etelä-Savon kulttuuriperintötietokanta, 2026)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Oralan** alueelle noin 0,2 kilometrin matkalla (Kauppila-Havumäki, Kangasniemi).

> ”Oralan maisema-alueella on viljelty 1500-luvulta lähtien. Maiseman perusrakenteen muodostaa Oralanmäen laaja luode-kaakko -suuntainen moreeniharjanne. Pellot on raivattu harjanteen ja sen korkeimman kohdan väliin etelärinteelle. Oralanmäki nousee 185 metriä merenpinnan yläpuolelle. Talot ja tilat sijaitsevat osin teiden varsilla löyhänä nauhana, osin peltojensa reunassa, kohtuullisen välimatkan, mutta näköyhteyden päässä toisistaan. Mäenrinne on vanhaa kaskimetsää ja etelärinteillä on laidunta, jossa kasvaa katajia. Alueella on kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Pärnämäen** länsipuolelle noin 0,3 kilometrin etäisyydelle (Ritaviita-Inginmaa, Mäntyharju).

> ”Pärnämäen kylä ja peltoaukea sijaitsee noin 23 km Mäntyharjun kirkonkylältä lounaaseen. Se on pienipiirteinen asuin- ja viljelyaukea neljän kivisen moreenimäen rinteillä. Aukean keskipiste on 135 metrin korkeuteen kohoava avoin kumpare, jonka ympärille pihapiirit ja kylätie ovat ryhmittyneet. Peltoaukealla on paljon kiviröykkiöitä, -kasoja ja -aitoja. Laajaa yhtenäistä näkymää ei ole, mutta mutkittelevilta teiltä avautuu jatkuvasti vaihtelevia näkymiä pelloille ja viereisille metsäisille mäille. Pihapiirit ovat pienehköjä ja vapaamuotoisia, rakennukset pääosin 1900-luvulta. Alueella on kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä.

2.2 Kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävät kohteet (Etelä-Savo)

Seuraavien arvokohteiden kuvailevat tekstit tai arvioinnit on haettu Etelä-Savon kulttuuriperintötietokannasta (Etelä-Savon kulttuuriperintötietokanta, 2026)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Käreharjun kulttuurimaiseman** itäpuolelle noin kahden kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Havumäki, Kangasniemi).

> ”Talonpoikaistila, jonka pihapiiriä reunustavat useat talousrakennukset: tuulimylly, jyväaitta ja jauhoaitta, raittimökki, aittarivi ja liiteri, kellari, vanha ja uusi navetta sekä entinen sikala ja kanala. Hirsinen päärakennus on peräisin 1880-luvulta. Kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Jalassyrjän tuulimyllyjen** itäpuolelle noin 2,2 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Havumäki, Kangasniemi).

> ”Myllylammen alajuoksulle 1800-luvulla rakennetussa hirsisessä vesimyllyssä on voimansiirtokoneistona turbiini ja kaksi kiviparia. Toinen kivistä on leipäviljaa ja toinen rehuviljaa varten. Pihapiiriin kuuluvat lisäksi myllärin tupa, kolmesta aitasta koottu riviaitta, hirsirakenteinen pieni navetta ja riihi, johon on sisällytetty sauna. Myllärin tupa on vuoraamaton savutupa, johon liittyy kaksi kamaria. Tupa ja kamarit on tehty eri levyisistä hirsikehikoista. Kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Pitkäpellon talomuseon** länsipuolelle noin 2,4 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Havumäki, Kangasniemi).

> ”Pitkäpellon kotiseututalo muodostuu talonpoikaistalon pihapiiristä aittoineen, talleineen ja tuulimyllyineen perinteisessä peltomaisemassa vanhan Mikkeli–Jyväskylä-tien läheisyydessä. Paikalla on sekä sinne pystytettyjä että siirrettyjä rakennuksia.
>
> Päärakennuksen vanhin osa on vuodelta 1826 peräisin oleva 9x9 metrin kokoinen, hirsinen savutupa, joka on myöhemmin muutettu uloslämpiäväksi. Läpikuljettava eteinen ja kamarit lisättiin 1900-luvun alussa. Vanhin rakennus on Koskenniemen Halttuselta siirretty pyöröhirsinen vilja-aitta vuodelta 1761. Pihatien alkuun on siirretty vuonna 1847 rakennettu hirsirakenteinen varvasmylly Väinö Himotulta Synsiön Huhtimäestä vuonna 1969.
>
> Pitkäpellon tila on lohkottu Askolan tilasta vuonna 1858 Huikon suvulle. Päärakennus oli asuinkäytössä vuoteen 1960, ja vuonna 1967 Eino Huikko myi rakennukset Kangasniemen kotiseutuyhdistykselle, joka kunnosti rakennukset vuosina 1967–1968 museokäyttöön. Maakunnallisesti arvokkaalla kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Särkimäen kulttuuriympäristön** itäpuolelle noin 2,4 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Havumäki, Kangasniemi).

> ”Tyypillinen vanha maatilan pihapiiri, jossa päärakennus on jakanut mies- ja karjapihan erilleen. Miespihan puolella on kaksi aittariviä, kaksi aittaa ja sauna. Karjapihassa on vanha hirsirakenteinen kokkiaitta, tiilirakenteinen navetta 1950-luvulta sekä kivi- ja hirsirakenteinen sikala 1800-luvulta. Pihapiiri on kylätien varressa ja pellot avautuvat etelään ja pohjoiseen. Nykyinen tupa on ollut alun perin savutupa. Savutupaa on jatkettu parituvaksi ja edelleen vinkkelillä 1800-luvulla. Kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Meikkulan** länsipuolelle noin 600 metrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

> ”Maatilan pihapiiri, jonka pihaan johtavaa tietä reunustavat 1850-luvulla rakennetut kiviaidat. Pihatien varrella sijaitsee riihi, vilja-aitta ja tilan työntekijän pihapiiri aittoineen. Vanhempi aitoista on 1790-luvulta. Pihamaata reunustavat päärakennus, sementtitiilestä muurattu navetta ja riviaitta. Kiviaidoin reunustettu tie kaartaa pihasta länteen. Tien varrella on kivistä muurattu perunakuoppa ja tien päässä paja. Pohjoisempana sijaitsevan puron varrella sijaitsee harvinainen härkinmylly. Myllylle johtavan tien varrella on molemmin puolin kiviaidat. Kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Salmela, Kangasniemen** länsipuolelle noin 1,4 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

> ”Paikalla on ollut pappila ainakin 1700-luvun alusta lähtien. Nykyinen rakennus on tehty vuonna 1885 poikkeuksellisella rakennustekniikalla. Kirkkoherra Karl Hjalmar Pfaler oli kyllästynyt alaosastaan lahoavien hirsirakennusten korjaamiseen ja päätti rakentaa uuden pappilan pystyhirsistä. Tekniikan hänelle oli esitellyt arkkitehti A. Cawen. Rakennuksen urakoi kirvesmiespari David Auvinen ja Matti Kitunen. Vanhasta päärakennuksesta käytettiin hyödyksi yläosan kovat ja terveet hirret. Arkkitehti A. Cawenin suunnittelema kirkkoherran virkatalo on rakennustekninen harvinaisuus maakunnassa. Maakunnallisesti merkittävällä kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on kaavalla suojeltu. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Skriitin** länsipuolelle noin 1,1 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

> ”Todennäköisesti 1870-luvulla valmistunut kanttorin virkatalo, jota laajennettiin etelään päin vuonna 1884. Laajennusosaan sijoittui Kangasniemen ensimmäinen postitoimisto. Runsain puuleikkauksin koristetussa päärakennuksessa on kaksi umpikuistia pihan puolella. Puistomaisessa pihapiirissä on myös lankuista rakennettu aitta 1890-luvulta, sauna, liiteri sekä uimahuone. Säveltäjä Kalervo Tuukkanen (1909–1979) on asunut talossa. Maakunnallisesti merkittävällä kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on kaavalla suojeltu. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kirkonkylän vanhan koulun** länsipuolelle noin 1,9 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

> ”Arkkitehti Toivo Salervon suunnittelema klassistinen, sementtitilinen, rapattu, kaksikerroksinen kansakoulurakennus on vuodelta 1929. Salervo toimi kouluhallituksen arkkitehtina vuosina 1918–1944. Koulun pihamaalla on puisto sekä puurakenteinen, poikkipäädyllinen piharakennus. Maakunnallisesi arvokkaalla kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Meijerin** länsipuolelle noin kahden kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

> ”Kangasniemen Osuusmeijerin perustaminen ajoittuu maamme osuuskuntatoiminnan alkuvuosiin. Osuusmeijeri aloitti vuonna 1908. Vuodet 1911–2004 osuusmeijeritoiminta oli yhtäjaksoista. Vuosikymmenten aikana rakennusta uudistettiin ja laajennettiin. Rakentamisajankohdalle tyypillisen kansallisromanttisen kivifasadimeijerin tilalla on eri-ikäisistä rakennusosista ja julkisivumateriaaleista muodostuva teollisuusrakennus, jonka ulkoasu ilmentää viime sotien jälkeistä teollisuusrakentamista. Meijerirakennuksen vieressä on vuonna 1950 valmistunut nelikerroksinen valssimylly, jonka helposti tunnistettava ja selkä hahmo on visuaalisesti vaikuttava. Mylly ja siihen kiinteästi liittyvä 1960-luvun viljavarasto ovat säilyneet pitkälti alkuperäisessä asussaan. Sisävesiliikenteen aikaisemmasta merkityksestä kirkonkylän elinkeinoelämälle kertoo keskustaajaman osana säilynyt satamaranta palveluineen. Samaan avoimeen maisematilaan liittyvät lahden vastarannalta mylly ja meijeri, jotka täydentävät kirkonkylän ranta-alueen kulttuurimaisemia vesireittien varrelle syntyneenä teollisuutena. Maakunnallisesti merkittävällä kohteella on historiallisia ja maisemallisia arvoja.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Beckerintien koulun** länsipuolelle noin 1,5 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

> ”Kangasniemen yhteiskoulu aloitti toimintansa vuonna 1925 vuokratiloissa. Klassistinen koulurakennus valmistui vuonna 1934. Koulua jatkettiin uudella lisärakennuksella lukiota varten.

Arkkitehti Niilo Pulkan suunnittelema laajennus valmistui vuonna 1960. Maakunnallisesti merkittävällä kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on kaavalla suojeltu.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Entisen Suurosen kaupan** länsipuolelle noin 1,5 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

”Entinen Suurosen kauppa on Kangasniemen keskustan harvoja säilyneitä vanhoja kauppa-rakennuksia. Tehtailija Viktor Topelius rakennutti kauppatalon vuonna 1899 ja perusti sen tontille puutarhan. Talo edustaa kirkonkylän vanhinta rakennuskantaa. Maakunnallisesti merkittävällä kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on kaavalla suojeltu. Osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Hanhimäen** itäpuolelle noin 400 metrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

”Talonpoikastalo, joka on rakennettu 1800-luvun loppupuolella vanhan päärakennuksen hirsistä. Seudun perinteistä rakennustapaa edustavaan päärakennukseen on lisätty 1930-luvulla doorilaspylväiköllä varustettu avoveranta. Pihapiiriin kuuluu lisäksi aitta ja navetta. Maakunnallisesti merkittävällä kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on kaavalla suojeltu. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Paavontalon** eteläpuolelle noin 200 metrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

”Nousialan kylälle 1880-luvulla rakennettu pitkänurkkainen hirsitalo muodostaa yhdessä luhtiaitan ja 1740-luvulla rakennetun aitan kanssa harvinaisen hyvin säilyneen, rakennustavaltaan yhtenäisen ryhmän. Maakunnallisesti merkittävällä kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on kaavalla suojeltu. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Mehtoniemen** itäpuolelle noin 2,3 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

”Svinhufvudien sukutila, jossa Pehr Evind Svinhufvud (1861–1944) vietti nuoruusvuotensa. Päärakennus on vuoraamaton hirsitalo, jossa on pihan puolella kaksi umpikuistia ja puutarhan puolella avokuisti. Pihassa on lisäksi kaksi aittaa. Maantien vastapäisellä puolella on Svinhufvudien sukuhauta. Kohteella on rakennushistoriallisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Tuulimylly Mannisen** itäpuolelle noin 100 metrin etäisyydelle (Kälkäsuo-Ritaviita, Hirvensalmi).

”Mannisen tuulimylly on rakennettu vuonna 1886 ja se on ollut käytössä viimeksi 1930-luvulla. Tuulimylly sijaitsee peltojen keskellä, pihapiirin pohjoispuolella. Mylly on varvasmylly, jossa on lautarakenteinen koppi ja lautakatto. Kohteella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kuitulan Palsin ja Lepolan** länsipuolelle noin 30 metrin etäisyydelle (Kälkäsuo-Ritaviita, Hirvensalmi).

”Talonpoikaistila, jossa on vuonna 1865 valmistunut päärakennus ja vanhimmalta osaltaan 1820-luvulla rakennettu kivinavetta sekä aittarivi, väentuparakennus ja kaksi aittaa, joista toinen on vuodelta 1809. Rakennusryhmä sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Suonteen ja Särkilammen välisellä kannaksella Hirvensalmi-Joutsa-tien varrella.

Kohteella on historiallisia, rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Heintaipaleen** länsipuolelle noin 600 metrin etäisyydelle (Kälkäsuo-Ritaviita, Hirvensalmi).

”Peltoaukealla sijaitseva talonpoikaistalo, jonka päärakennus on rakennettu vuonna 1839 ja jatkettu vuosina 1854 ja 1879. Pihapiirissä olleista lukuisista talousrakennuksista ovat säilyneet kolmiosainen aittarivi sekä tiili- ja kivirakenteinen navetta. Alkuperäisen luonteensa hyvin säilyttänyt päärakennus edustaa harvinaistunutta talonpoikaistaloa 1800-luvulta. Maa-kunnallisesti arvokkaalla kohteella on rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Savon ja Hämeen rajakivien** länsipuolelle noin 900 metrin etäisyydelle (Kälkäsuo-Ritaviita, Mäntyharju).

”Vuonna 1452 vahvistettu vanha savolaisten ja hämäläisten heimoraja kulki Savon Hartosen ja Hämeen Hartosen kautta. Rajakivimerkit 88 ja 89 osoittavat rajan kulkusuunnan. Numerot on hakattu kahteen kiveen Hämeen Hartosessa 1400-luvulla. Kohde on historiallisen ajan muinaisjäännös ja se on muinaismuistolain suojelema.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Pinnun myllyn** länsipuolelle noin kahden kilometrin etäisyydelle (Kälkäsuo-Ritaviita, Mäntyharju).

”Valkinlahdesta Savon Hartoseen laskevan joen suulla on vanha myllynpaikka, jossa on ollut useita rakennusvaiheita. Nykyinen lautavuorattu, satulakattoinen myllyrakennus on 1940–50-lukujen vaihteesta. Myllytoiminta loppui vuonna 1964. Myöhemmin vesijärjestelyt ovat alueella muuttuneet. Kohteella on rakennushistoriallisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja ja se on maakunnallisesti merkittävä. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Mansikkamäen koulun** itäpuolelle noin yhden kilometrin etäisyydelle (Viheri-Ritaviita, Mäntyharju).

”Vuonna 1902 valmistunut hirsinen ja vuorattu kansakoulu on pitäjän ensimmäisiä koulurakennuksia. Tontilla ovat säilyneet koulutoiminnan ajalta myös ulkorakennukset. Alkujaan koulua käytiin Nipulin kartanossa, josta oli vuokrattu koululle yksi huone. Oman koulun rakentamiseen myönnettiin valtionapua, mutta koulun sijoituspaikasta käytiin pitkään nuotanvetoa Nipulin ja Mansikkamäen välillä. Koulun toiminta päättyi 1970-luvun peruskoulu-uudistukseen.

Kohteella on rakennushistoriallisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja, ja se on maakunnallisesti arvokas. Yksityiskäytössä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Nipulin** itäpuolelle noin 2,2 kilometrin etäisyydelle (Viheri-Ritaviita, Mäntyharju).

”Kirjailija Maila Talvion (1871–1951) kotikartano, jonka hänen äitinsä, Hartolan rovastin leski Malvina Winter rakennutti vuosina 1882–84. Talon rakensi rakennusmestari Nyberg savesta, hiekasta ja kanervasta. Pihapiiriin kuuluu lisäksi yksi aitta ja aittarivi. Rakennuksille johtaa koivukuja peltojen halki. Maila Talvio asui Nipulissa 1882–1894 ja kuvaa sitä useissa teoksissaan. Maakunnallisesti arvokkaalla kohteella on rakennushistoriallisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja. Yksityiskäytössä.”

2.3 Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet (Päijät-Häme)

Alueiden kuvailutekstit on otettu Päijät-Hämeen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden selvityksestä (Ramboll, 2025), Päijät-Hämeen maisemaselvityksestä (Aarrevaara, Uronen & Vuorinen, 2006), Päijät-Hämeen kulttuuriympäristöselvityksestä (Lahden museot, 2024) sekä Iitin maisema-aluekorteista (Vauhkonen & Nieminen, 2013).

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kissanmäki-Huiskaharjun** alueelle noin 4,9 kilometrin matkalla (Viheri-Hotila, Hartola).

> ”Kissanmäki-Huiskanharjun maisema-alue on Sysmän - Hartolan viljelyseutua edustava maisemallisesti merkittävä harjumuodostuma. Maisematyypin alueella on tyypillisiä muuta pohjois-Päijät-Hämettä tasaisemmat maastonmuodot ja Kissanmäki-Huiskanharju tuo muusta maisemarakenteesta poikkeavan muodostelman liittyen pitkään koillisesta lounaaseen kulkevaan harjujaksoon Jääsjärven länsirannalla. Valtatie 4 kulkee alueen länsipuolella harjun myötäisesti ja noudattelee vanhaa, ainakin 1700-luvun lopulla ollutta tieyhteyden linjausta, mutta uusimmat muutokset tien linjauksessa poikkeavat vanhasta. Sysmän-Hartolan viljelyseudun alueelta tunnetaan runsaasti muinaisjäännöksiä ja niistä viisi sijoittuu maisema-alueelle: hiilimiilut ja tervahaudat kertovat alueella sijainneesta historiallisista työ- ja valmistuspaikoista. Hartolan kirkonkylän seutu on ollut jo rautakaudella keskeinen asutusalue. Kissanmäki-Huiskanharjun maisema-alueen maisemakuva muodostuu pääosin harjualueen mäntyvaltaisesta metsästä, jossa maastonmuodot vaihtelevat tasaisesta kankaasta jyrkempiin rinteisiin, suppiin ja kumpuihin. Maisemaa monipuolistavat pienet suppalammet sekä pohjois-osassa pienet peltoalueet, alueella on joitakin vakituisia ja vapaa-ajan asuntoja. Alueelta avautuu näkymiä Jääsjärvelle ja alueen pohjoisosassa on kaksi pientä saarta pitkittäisharjun jatkeena. Alueella on maa-ainesten ottoalueita ja maisema-alueen halki kulkee useita voimalinjoja sekä metsäteitä, mitkä pirstovat ja rikkovat luonnonmaiseman eheyttä.”
>
> Alue on Päijät-Hämeen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden selvityksessä (Ramboll, 2025) merkitty poistettavaksi maakunnallisista maisema-alueista, sillä sen maisema-arvot ovat heikentyneet.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Ruskealan ja Kirkkolan kylien kulttuurimaiseman** alueelle noin 2,0 kilometrin matkalla (Viheri-Hotila, Hartola).

> ”Ruskealan ja Kirkkolan kylien kulttuurimaisema: Sysmän–Hartolan viljelyseutua edustava maisematyyppi. Osa valtakunnallisesti merkittävää Ruskealan ja Kirkkolan kulttuurihistoriallista ympäristöä, jolla sijaitsevat Kirkkolan ja Tollinmäen kartanomiljööt.” (Aarrevaara, Uronen & Vuorinen, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Ruskealan ja Kirkkolan kylien kulttuurimaisema-alueelle** noin 1,1 kilometrin matkalla (Viheri-Hotila, Hartola).

> ”Sysmän–Hartolan viljelyseutua edustava maisematyyppi. Osa valtakunnallisesti merkittävää Ruskealan ja Kirkkolan kulttuurihistoriallista ympäristöä, jolla sijaitsevat Kirkkolan ja Tollinmäen kartanomiljööt.” (Aarrevaara, Uronen & Vuorinen, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Rusilan kulttuurimaisema-alueen** länsipuolelle noin 200 metrin etäisyydelle (Viheri-Hotila, Hartola).

> ”Rusilan kulttuurimaisema-alue on Sysmän - Hartolan viljelyseutua edustava maisematyyppi, jonka arvot liittyvät Ruskealan kylän pitkään asutus- ja viljelyhistoriaan. Alue sijoittuu maakunnallisesti arvokkaan Ruskealan ja Kirkkolan kulttuurimaisema-alueen ja taajaman väliselle alueelle. Keskiajalla Ruskeala oli Hartolan, Kirkkolan ja Putkijärven ohella pitäjän ydinkyliä.

> Rusilan kulttuurimaisema-alueen pellot liittyvät Ruskealan kantatilan peltoihin. Kuninkaan-kartaston mukaiset peltoalueet eivät ulotu Rusilan kulttuurimaisema-alueelle asti. Maisema-alueen pohjoispuolelle sijoittuvat Ruskealan kantatila ja siitä erotettu Uusi-Ruskeala muodostavat edelleen kiinteän ja hyvin säilyneen maa-tilakokonaisuuden 1800-luvun lopusta. Rusilan kulttuurimaisema-alue sijoittuu Hartolan kirkonkylän kautta kulkevan pohjoiseteläsuuntaisen pitkittäisharjun länsipuolelle, alueen eteläpuolella on ojittamaton Paljusuo. Maisema-alue rajautuu lännessä Valtatiehen 4 ja idässä sekä pohjoisessa Keskustiehen, joka on Kuninkaankartaston mukainen ainakin 1700-luvulta peräisin oleva historiallinen tie. Maisema-alueella on kolme tilakeskusta. Maisema-alueen pelloille aukeaa näkymiä Keskustieltä.”
>
> Alue on Päijät-Hämeen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden selvityksessä (Ramboll, 2025) merkitty poistettavaksi maakunnallisista maisema-alueista, sillä ”sillä ei ole kovin merkittäviä ja erityisiä maisema-arvoja itsenäisenä ja pienenä maisema-alueena.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kirkonkylän ja ympäröivän kulttuurimaiseman** alueelta noin 80 metriä länteen (Viheri-Hotila, Hartola).

> ”Vesijärven laakson maisematyyppiä edustava maisema-alue, joka on osa valtakunnallisesti arvokasta Kastari-Hatsina-Kutajoen maisema-aluetta ja valtakunnallisesti arvokasta Hollolan kirkonkylän kulttuuriympäristöä.” (Aarrevaara, Uronen & Vuorinen, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Hotilankosken kulttuurimaisema -**alueelle noin 1,9 kilometrin matkalla (Viheri-Hotila, Hartola).

> ”Tainionvirran Hotilankoskella on pitkä mylly- ja sahaperinne. Hartolasta tunnetaan 1700-luvulta kolme sahaa ja vesimyllyjä pitäjässä oli 1900-luvun alussa kahdeksan kappaletta (Hotila, Leppäkoski, Lamminjoki, Karakoski, Haapa-koski, Wassila, Jokela ja Konttikoski). Putkijärven ja Haran kylien välisellä alueella pitäjän pohjoisosassa oli lisäksi tuulimyllyjen keskittymä.
>
> Hotilan kaksikerroksinen hirsinen mylly on muutettu sähköä tuottavaksi 1930-luvulla. Se on edelleen toiminnassa. Tainionvirran yläjuoksulla on myllyn patoallas. Myllyn yhteyteen on tehty vanhan mallin mukaan pärehöylä. Myllyn lähettyvillä on vanha sahan paikka. Hotilan mylly ja kylämiljöö on säilyttänyt pienimittakaavaisen luonteensa. Myllyä ympäröi 1940–1950-luvulla rakennettuja omakotitaloja sekä pieniä tilakeskuksia.” (Wager, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Valittulan kylän kulttuurimaiseman** alueelle noin 1,5 kilometrin matkalla (Hotila-Lusi, Sysmä).

> ”Valittulan kylän asutus palautuu rautakauteen, mihin viittaavat sieltä löydetyt rautakautinen kalmisto ja uhrikivet. Valittulassa oli vuoden 1539 maakirjan mukaan kolme taloa. Kylätontilla on yksi tilakeskus, jonka päärakennus on 1800–1900-lukujen vaihteesta. Vanhan kylätien varrella on vuonna 1920 valmistunut nuorisoseuran talo sekä tilakeskuksia, joiden rakennuskanta on pääosin 1800–1900-lukujen vaihteesta. Raitin varrella on myös 1900-luvun alus-ta olevia asuinrakennuksia. Rakennusten ulkoasu on tosin muuttunut korjausrakentamisen myötä. Tilat ovat laajahkojen peltojen ympäröimiä. Joutsjärven vuonna 1885 perustettu meijeri siirrettiin Valittulaan vuonna 1907.
>
> Joutsjärven kylään kuuluvan niemen keskivaiheilla on 1560-luvulla ollut kahdeksan taloa. Talojen paikat ovat pääosin yhä käytössä. Joutsjärveen työntyvän suurehkon niemen halki kulkevan vanhan tien varrella on 1900-luvun alkupuolelta olevia pientaloja sekä 1940–1950-luvulta olevia pienehköjä tilakeskuksia. Tie noudattaa vanhaa linjaustaan ja niemen eteläosan pellot ovat olleet viljeltyinä pitkään. Sirpaleiset pelto- ja laidunalueet antavat alueelle oman erityisluonteensa.” (Wager, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Valittulan kylän maisema-alue** -nimiseltä alueelta noin 100 metriä pohjoiseen (Hotila-Lusi, Sysmä).

> ”Valittulan kylän maisema-alue Sysmässä on Sysmän-Hartolan viljelyseudun maisematyyppiä edustava maisema-alue. Alue on maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö Valittula ja Joutsjärvi. Valittulan kylässä vanhan kylätien varrella on 1900-luvun alkuun palautuvia tilakeskuksia ja maisemallisena elementtinä Eskolan pihtakujanne. Joutsjärveen työntyvän suurehkon niemen halki kulkevan vanhan tien varrella on 1900-luvun alkupuolelta olevia pientaloja. Joutsjärven kylän tilat 1800-ja 1900-lukujen vaihteesta muodostavat viehättävän agraarikokonaisuuden rantaan laskeutuvine peltoineen ja vanhoine pihapiireineen. Tie noudattaa vanhaa linjaustaan ja niemen eteläosan pellot ovat olleet viljeltyinä pitkään. Sirpaleiset peltoja laidunalueet antavat alueelle oman erityisluonteensa. Rautakaudelta periytyvä maisema on säilynyt pienipiirteisenä.” (Lahden museot, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Matjuveden pohjoisosan kulttuuriympäristön** lounaispuolelle, lähimmillään noin 2,6 kilometrin etäisyydelle (Hotila-Lusi, Sysmä).

> ”Majutveden ympäristö on ollut Nuoramoisjärven ja Joutsjärven ohella asutuksen emäseutuja Sysmässä 1400- ja 1500-luvuilla. Kirkonkylä sijoittuu keskiaikaisten Otamon ja Suurikylän kylien väliselle alueelle, Majutveden pohjoisrannalle. Kylät muodostavat toisiinsa nivoutuvan sekä ajallisesti että toiminnallisesti monikerroksisen, omat ominaispiirteensä säilyttäneen kokonaisuuden.
>
> Majutveden pohjoisosa on ollut Suurikylän ja Rantalan kartanoiden sekä Otamon talojen peltoaluetta. Hartolan kirkonkylän tapaan myös Sysmän kirkonkylä nivoutuu sitä ympäröivien kartanoiden muokkaamaan kulttuurimaisemaan.” (Wager, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Otamon kylän kulttuurimaiseman** lounaispuolelle, lähimmillään noin 2,7 kilometrin etäisyydelle (Hotila-Lusi, Sysmä).

> ”Otamon kylä sijaitsee kirkonkylään johtavan tien varrella. Luonteenomaista kylälle ovat hajallaan sijaitsevat, mutta peltojen kautta toisiinsa nivoutuvat tilakeskukset.
>
> Otamo sijaitsee kirkonkylään johtavan tien varrella. Luonteenomaista kylälle ovat hajallaan sijaitsevat, mutta peltojen kautta toisiinsa nivoutuvat tilakeskukset. Kulttuurihistoriallisesti merkittävimpiin tiloihin lukeutuvat Mataristo, Lautaportti ja Mäentalo. Kylän vanhimman talon Matariston alkuperäisellään oleva päärakennus ja pihapiirin rajaavat talousrakennukset ovat hyväkuntoiset. Myös Lautaportin ja Mäentalon päärakennukset ja pihapiirit ovat säilyttäneet hyvin alkuperäisen luonteensa. Taloilta on näkymäyhteys toisiinsa ja ne ovat sijoittuneet maisemallisesti näkyvälle paikalle kirkonkylään johtavan tien varrelle.” (Wager, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Nuoramoisten kulttuurimaiseman** alueelle 2,3 kilometrin matkalla (Hotila-Lusi, Sysmä).

> ”Nuoramoisten kylällä on pitkä asutushistoria, mistä muistuttavat lukuisat uhrikivet Nordenlundin kartanon lähettyvillä. Kylän kulttuurimaisemaa hallitsevat Nordenlundin, Vanha-Olkkolan ja Uusi-Olkkolan kartanot. Nordenlundin kartanon hirsinen päärakennus on rakennettu 1800-luvun alussa, mutta sen nykyasu on 1800-luvun lopusta, jolloin sitä myös korotettiin. Pihapiirin toinen asuinrakennus, makasiini ja suuri kivinavetta ovat samanikäiset. Vanha-Olkkolan hirsinen päärakennus on vuodelta 1884. Uusi-Olkkolan kustavilainen päärakennus on 1700-luvun lopusta. Kaikkia kartanoita ympäröi puisto. Nuoramoisjärven itäpuolelle peltovainioilta nousevien kumpareiden laelle nauhamaisesti sijoittuneet Uuden-Olkkolan, Vanhan-Olkkolan ja Nordenlundin kartanot rakennuksineen ja niitä ympäröivine pihapiireineen sekä viljelymaineen muodostavat eheän kulttuurimaisemakokonaisuuden, joihin Nuoramoisten koski nivoutuu.

Kosken pitkästä myllyperinteestä muistuttavat 1920-luvulta olevat mylly- ja voimalaitosrakennukset sekä pato. Kosken ympäristössä on pienehköjä 1950–1960-luvuilla rakennettuja omakotitaloja.

Paarmalan tilan, Nuoramoistenkosken, kartanoiden ja pappilan muodostaman kulttuurimaiseman eteläisenä päätepisteenä on Iso-Pakkaselan 1800-luvulta oleva, alkuperäisellään säilynyt päärakennus. Nordenlundin itäpuolella sijaitseva rakennus on näkyvällä paikalla korkeahkon mäen laella."

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Pohjolan kartanon ja kulttuurimaiseman** alueelle 1,0 kilometrin matkalla (Hotila-Ositunkulma, Hartola).

"Pohjolan kartano (Malmgård) muodostettiin 1620-luvul-la kahdesta autiotilasta. Ensimmäinen tiedossa oleva maininta Pohjolan kylästä on vuodelta 1430. Kartano sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla valtatie 4:n varrella. Kartanolle johtaa valtatieltä koivukuja. Kartanoa ympäröivät laajat peltovainiot ja kartano erottuu peltojen keskeltä omana saarekkeenaan. Kartanoa ympäröi puutarha. Kartano oli Tandefeltin suvulla 1700-luvulla ja suvusta muistuttavat vanhat portinpylväät, joihin on kaiverrettu Tandefeltien nimi ja vuosiluku 1779, jolloin ensimmäinen päärakennus rakennettiin. Kartanon peltojen keskellä olevaan kiveen on myös hakattu vuosiluku 1779 ja kaiverrettu Fredrik Tandefeltin nimi sekä maininta, että hän omistaa kartanon. Kartanon kaksikerroksinen empirevaikutteinen päärakennus on rakennettu 1860-luvulla.

Kartanon läheisyydessä sijaitsee 1950-luvulla rakennettu Pohjolan koulu. Kartanon pohjoispuolella sijaitsee Pohjolan raitiksi nimitetty torppa-alue, joka käsittää useita kylätien varrelle sijoittuneita torppia." (Wager, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Pohjolan kulttuurimaiseman** länsipuolelle, lähimmillään noin 0,2 kilometrin etäisyydelle (Hotila-Ositunkulma, Hartola).

"Pohjolan kulttuurimaisema edustaa Sysmän–Hartolan viljelyseudun maisematyyppiä. Maisema-alueella sijaitsee Pohjolan kartano, joka on maakunnallisesti arvokas rakennetun kulttuuriympäristön alue. Pohjolan kulttuurimaisema rajautuu Valasjärven itärannalle, jonka eteläpuolella avarien viljelmien keskellä sijaitsee kartanomiljöö ja siihen liittyvä torppa-alue. Pohjolan kartanon vanhat pellot ovat maisemassa merkittävä elementti. Maisemalle tyypillisiä ovat matalien harjujaksojen tuntumaan nousseet kartanot ja suurtilat." (Lahden museot, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kalhon kylän kulttuurimaiseman** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,5 kilometrin etäisyydelle (Hotila-Ositunkulma, Hartola).

"Kalhon kylän kulttuurimaisema edustaa Sysmän–Hartolan viljelysseudun maisematyyppiä. Maisemalle tyypillisiä ovat vesistöihin yhdistyvät matalien harjujaksojen tuntumaan nousseet kartanot ja suurtilat. Alueeseen sisältyy maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö, Kalhon Taurala ja ympäristö. Kalhon kartano kuuluu Hartolan vanhimpiin. Myös Kalhon kylä on keskiaikaista perua, ja se on mainittu lähteissä ensimmäisen kerran 1400-luvulla. Enojärveen laskevan Kalhonjoen varrella on avoin kumpuileva pelto- ja niittyalue ja rautakaudelta periytyvää perinnemaisemaa. Kartano sijaitsee maisemallisesti keskeisellä mäenkumpareella. Alueen arvokkaiden perinnebiotooppien, Kalhon laitumet ja Kolkkalan laidun, erityispiirteisiin kuuluvat avoimet niittyalueet, kallioketo ja kangasketolaikku. Alueella on useita huomionarvoisia lajeja." (Lahden museot, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kalhon entisen ratsutilan (Taurala) ja kulttuuriympäristön** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,5 kilometrin etäisyydelle (Hotila-Ositunkulma, Hartola).

"Ensimmäinen historiallinen maininta Kalhon kylästä on vuodelta 1405. Hartolan vanhimpiin kartanoihin kuuluvalle Kalholle myönnettiin säterivapaus vuonna 1669. Karta-no jaettiin kahtia

vuonna 1795, mutta virallisesti jako toteutui vuonna 1824. Kalho on jaettu useampaan tilaan: Uuteenkartanoon, Keihäsniemeen, Lukkolampeen (Huuri) ja Näsiin sekä kolmeen metsätilaan, joilla ei ole rakennuksia. Kalhon kartanon läheisyydessä on rautakautinen asuinalue peltoineen. Tilakeskukset rakennuksineen ja viljely- ja laidun- sekä metsämaineen muodostavat laajahkon kulttuurimaisemakokonaisuuden.

Kalhon kartanon vuonna 1828 rakennettu päärakennus nuorempine talousrakennuksineen sijaitsee näkyvällä paikalla Kalhon jokeen viettävän rinteen laella. Kartanon eteläpuolelta avautuvat laajat, metsiin rajautuvat peltovainiot. Iso osa nykyisistä peltoalueista on näkyvissä nykyisessä laajuudessaan Kuninkaankartastossa niittyinä ja peltoina. Kartanon päärakennus on säilyttänyt hyvin empiren aikaisen asunsa.” (Wager, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Heinolan kirkonkylän kulttuuriympäristön** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,3 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

”Heinolan kirkonkylä sijaitsee kaupungin pohjoispuolella. Kotajärven länsirannalla olevan mäen laelle rakentunut kirkonkylä on säilyttänyt kirkonkylille ominaisen pienimit-takaavaisen ilmeen uudisrakentamisesta huolimatta.

Kylän keskivaiheilla Kotajärveltä nousevan mäen laella sijaitseva kirkko, hautausmaa ja Kotajärven äärellä sijaitseva pappila ovat kirkonkylän kulttuuriympäristöä hallitseva arvokas ja alkuperäisellään säilynyt kulttuurimaisemakokonaisuus.

Klassistisvaikutteinen kirkkoherranpappilan päärakennus ja pihapiirin laidalla oleva kivinavetta valmistuivat vuonna 1862. Pihapiiriä rajaa kaksi pienempää asuinrakennusta, joista toinen on vanhempi ja toinen rakennettu 1990-luvulla. Kirkolta näkymäetäisyydellä sijaitsevaan pappilaan johtaa koivukuja.” (Wager, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Sulkavan myllyn** länsipuolelle, lähimmillään noin 0,2 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

”Heinolassa oli 1800–1900-lukujen vaihteessa 18 toiminnassa olevaa myllyä. Veromyllyistä vanhin oli Paason kylän Kuorekoskessa sijaitseva Paason kartanon mylly. Sen yhteydessä toiminut saha laitettiin verolle vuonna 1776. Heinolan myllyistä muistuttavat enää Paason mylly ja Kouvolantien varressa, Sulkavankoskessa sijaitseva, vuonna 1826 rakennettu Sulkavan mylly. Myllyä on peruskorjattu vuonna 2006. Myllyltä nousevassa rinteessä sijaitseva samanikäinen myllärintupa ja ilmeisesti 1800–1900-lukujen vaihteesta olevat pientalot ovat hyvässä kunnossa. Rinteessä on myös nuorempaa rakennuskantaa. Myllymiljöö on säilyttänyt luonteensa hyvin.” (Wager, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Veljeskylän omakotitaloalueen** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

”Jälleenrakennuskaudella rakentuneen Veljeskylän tyyppitalot ja asemakaava ovat säilyneet pääosin alkuperäisellään. Lähekkäin sijaitsevat talot on sijoitettu hieman vinottain toisiinsa nähden alueen läpi kulkevien Veljestien ja Sarkolantien molemmille puolille. Alueella on myös muutamia 1960-luvulla rakennettuja pienimuotoista mittakaavaa noudattavia omakotitaloja.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Heinolan reumasairaalan** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,4 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

”Reumasäätiön sairaala valmistui vuonna 1951 arkkitehti Martti Välikankaan suunnitelmien mukaan. Korkealla mäellä, Maitiaislahden pohjoispuolella sijaitseva 10 kerroksinen pelkistettyä arkkitehtuuria noudattava sairaala ja saman korkuinen asuntolarakennus ovat maisemassa näkyviä monumentteja. Sairaalassa oli valmistuessaan 317 sairaansijaa. Rakennus on

lasitettuja parvekkeita ja matalia siipirakennuksia lukuun ottamatta säilynyt ulkoasultaan hyvin. Asuntolan ulkoasu on alkuperäisellään, kuten sairaalan ympäristökin."

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Heinolan kirkon, pappilan ja hautausmaan** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

"Heinolan oktogonin muotoinen puukirkko rakennettiin vuosien 1807–1811 aikana. Rakentamisesta vastasi ilmeisesti Matts Åkergren. Vuonna 1842 valmistunut kellotapuli on rakennettu intendentin konttorissa vuonna 1839 laadittujen piirustusten mukaan. Piirustukset ovat C. L. Engelin signeeraamat. Kirkkopuisto on vuodelta 1852. Puistossa oleva asuinrakennus on vuodelta 1929.

Kirkon kaakkoispuolella on ilmeisesti 1930-luvulta olevia puisia liikerakennuksia ja 1960-luvulta oleva kaupunkirakenteeseen sopeutuva kirkkoherranvirasto. Kirkon lähettyvillä, Siltakadun varrella sijaitseva entinen pappila valmistui vuonna 1902 arkkitehtitoimisto Wrede & Gripenbergin suunnitelmien mukaan.

Hautausmaa sijaitsee kirkon pohjoispuolella, Siltakadun korkeimmalla kohdalla. Arkkitehti Bertel Strömmerin suunnitelmien mukaan vuonna 1955 valmistunut siunauskappeli on kaupunkikuvallisesti näkyvällä paikalla."

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Asemanseudun** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,8 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

"Rautatie- ja linja-autoasema sijoittuvat Heinolanharjun (Harjupuiston) koillispuolelle radan kulkiessa harjun itä-puolitse. Asemanseutu ja rautatiesilta nivoutuvat Heinolan harjun ympäristöön, harjun määrittäessä aseman ja rautatielinjauksen sijainnin.

Heinolan rata valmistui vuonna 1932. Näkyvimpiä muistumia rautatiestä on Jyrängön virran ylittävä noin 340 metriä pitkä rautatiesilta. Rautatieaseman rakennus on palanut, mutta radan varrella on säilynyt kaksi 1930-luvulla rakennettua rautatieläisten asuinrakennusta sekä kaksi nuorempaa samantyylistä asuinrakennusta. Niiden vieressä on tiilinen vesitorni 1930-luvulta, johon vesi johdettiin Kirkko-lammen rannalla sijaitsevalta pieneltä pumppuhuoneelta. Radan itäpuolella on vuonna 1951 rakennettu tiilinen veturitalli ja tiilinen mylly.

Radan länsipuolella olevan linja-autoaseman vuonna 1950 rakennetun asemarakennuksen ulkovuoraus tehtiin peruskorjauksen yhteydessä vanhan mallin mukaan."

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Harjupuiston** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,0 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

"Heinolanharjun eteläosan puistosuunnitelman laati pastori J.F. Svinhufvud vuonna 1862. Vuonna 1890 harjuun avattiin puistokäytäviä ja vuonna 1896 puiston keskivaiheille istutettiin 250 mäntyä ja vuonna 1898 pohjoispään notkelmaan 360 mäntyä. Puiston perusti kauppias Ulrik Lindholm, joka osti useammasta tontista koostuneen alueen, puratti sieltä rakennukset ja lahjoitti sen puistoksi kaupungille.

Harjun eteläosaan, sen korkeimmalle kohdalle rakennettiin 1800–1900-lukujen vaihteessa arkkitehtitoimisto Andersin, Jung & Bomanssonin laatimien piirustusten mukaan Harjupaviljonki. Alkuperäisellään säilynyt rakennus on kesäravintolana, jonka ympäriltä avautuu näyttävä näkymä.

Harjupuiston pohjoisosaan valmistui vuonna 1951 arkkitehti Kaarlo Könösen suunnittelema vesi- ja näkötorni. Torniin sijoitettiin myös toimistotiloja. Harjun laella sijaitseva torni on Heinolan kaupunkikuvassa näkyvä maamerkki."

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Maaherranpuiston ja Rantapuiston kulttuuriympäristön** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,6 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Heinolan kaupunkikuvaan ja kaupungin varhaisempaan kaavoitus- ja rakennusvaiheeseen liittyvä Maaherranpuis-to, Perspektiivi on säilyttänyt rakenteensa hyvin. Puiston kaakkois-osassa ja länsilaidalla on jäljellä ulkoasultaan alkuperäisellään olevia rakennuksia alkuperäisissä kortteleissa. Puiston keskiakselin pohjoispäässä oleva seminaarin alue lähikortteleineen on sekä käyttönsä että rakennuskantansa osalta niin ikään lähes alkuperäisellään. Puiston luoteisosan ja itälaidan rakennukset ovat uusiutuneet, koillisessa sijaitsevaa seminaarin harjoituskoulun korttelia lukuun ottamatta.
>
> Puisto perustuu maaherra Robert W. de Geerin aikana vuonna 1785 vahvistettuun asemakaavaan. Suomen varhaisimpiin julkisten puistojen puistokatuihin lukeutuva katu oli alun perin kuuden puurivin levyinen. Puiston nykyasu on 1800-luvun lopusta.
>
> Puiston kaakkoiskulmassa sijaitsevan korttelin rakennukset ilmentävät kaupunkien puutaloarkkitehtuuria 1820-luvulta 1800-luvun loppuun. Puistoon rajautuva entinen palokunnan talo rakennettiin vuonna 1891 arkkitehti Lambert Petterssonin piirustusten mukaan. Sen itäpuolella oleva entinen asuinrakennus (nyk. taidemuseo) on valmistunut 1820-luvun lopussa. Kauppa- ja Savontien kulmassa sijaitseva entinen apteekki (nyk. ravintola) on vuodelta 1899.
>
> Maaherranpuistoon etelässä nivoutuva Rantapuiston nykyasu on vuodelta 1901. Puistosuunnitelma Jyrängönvirran rannalle perustettavasta puistosta laadittiin vuonna 1882. Vanhoista puiston rakennuksista muistuttaa 1890-luvulta oleva pumppukaivo.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Jyrängönkosken kulttuuriympäristön** kaakkoispuolelle, lähimmillään noin 2,3 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Jyrängönkoskea hallitsee sen ylittävä vuonna 1931 valmistunut noin 340 metriä pitkä junasilta graniittiverhoiltuine pylväineen. Sillan kupeessa, Jyrängönvirran äärellä sijaitseva Forskullan (Koskelan) vuonna 1872 perustetun viinapolttimon isännöitsijän asuinrakennus on maisemallisesti näkyvällä paikalla. Talon verannat ja kuistit on rakennettu 1900-luvun alussa arkkitehti Valter Thomén suunnitelmien mukaan. Kattolyhdyt on rakennettu myöhemmin. Purettu kolmikerroksinen viinatehdas sijaitsi isännöitsijän rakennuksen vieressä. Alueella on säilynyt entinen väentupa
>
> Forskulla toimii nykyisin tilausravintolana. Forskullaa vastapäätä sijaitseva Siltasaari on Heinolan kaupunkikuvaan olennaisesti kuuluva elementti. Saaressa oleva paviljongin ulkoasu on muuttunut korjausten ja käyttötarkoituksen vuoksi.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Sahanniemen asuinalueen** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,8 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Sahanniemeen, Käkikaduksi ristityn Maitiaislahdenrannankadun varrelle rakentui jälleenrakennuskaudella pääosin Karjalan siirtolaisille yhtenäinen omakotitaloalue, niin sanottu Pikku-Käkisalmi. Silmukkaan päättyvä katu sijoittuu pitkittäiselle mäelle. Paikallisena työnä kaavoitettu ja suunniteltu alue on kiinnostava esimerkki karjalaisten asuttamisesta Päijät-Hämeeseen. Alueen tyyppitalot ovat säilyttäneet hyvin ominaispiirteensä ja alue on säilynyt yhtenäisenä. Silmukkaan päättyvä, nouseva Käkikatu on omalaatuinen esimerkki maastonmuotojen hyödyntämisestä kaavoituksessa. Sahanniemi on säilyttänyt alkuperäisen mittakaavansa ja vehreät katunäkymät maltillisesta uudisrakentamisesta huolimatta.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Högforsin valimon teollisuusympäristön** kaakkoispuolelle, lähimmillään noin 2,5 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Heinolaan Lahdesta johtavan tien varrella sijaitsevat Högforsin valimon suurikokoiset tiiliset tehdasrakennukset muistuttavat Heinolan jälleenrakennuskauden teollisesta historiasta. Tehtaat on rakennettu vuonna 1954. Rakennusten kaarikatot on valettu betonista. Niiden etupuolella sijaitsevat matalammat tehdasrakennukset lienevät hieman nuorempia. Tehdasalue pienempine tiilirakennuksineen on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ilmeensä. Tehdasalue näkyy maisemassa maamerkin tavoin.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Nynäsin kartanon** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,5 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Nynäsin kartano kuuluu Heinolan vanhimpiin kartanoihin. Kartanon päärakennuksen nykyasu on 1800-luvun alusta, mutta sen ensimmäinen kerros saattaa olla jopa 1600-luvulta. Siten se edustaa alueen vanhinta kartanorakennuskantaa. Nynäsin hyvin säilynyt pihapiiri puistoineen muodostaa arvokkaan kokonaisuuden, joka edustaa Heinolan kartanokulttuuria. Omistajina olleet merkittävät suvut tuovat sille henkilöhistoriallista arvoa.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Vuolenkosken** alueelle 3,6 kilometrin matkalla (Lusi-Inginmaa, Iitti).

> ”Vuolenkoski Konnivedestä etelään laskevan Kymijoen suulla on ollut Iitin myöhäiskeskiaikaisista kylistä suurin. Vuolenkosken kylän peltoalue rajautuu pohjoisessa toisen Salpausselän harjuun, jonka rinteellä kulkee kaunis ”Herraintie”. Kapean koululta lähtevän hiekkatien varrella on vanha työväentalo ja läntisenä päätteenä Vuolen, kosken hautausmaa. Tieltä avautuu huomionarvoinen maisema etelään yli kumpuilevien peltojen, metsäsaarekkeiden ja kylän talojen.
>
> Keskiaikaisperäisillä Vuolenkoskella ja Koskenniskalla säilyneet toiminnallisesti moninaiset rakennukset muodostavat 1800- ja 1900-lukujen eri vuosikymmenten ominaispiirteitä perinteisestä talonpoikaistyylistä modernismiin ilmentävän ajallisesti kerroksisen kulttuuriympäristön. Pitkään asutulla paikalla ja vanhojen kulkureittien tuntumassa Kymijoen rantamaisemassa sijaitseva alue pihapiireineen ja peltoaukeineen kertoo todistusvoimaisesti asutuksen ja elinolojen kehityksestä.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Mankalan koskiseudun** alueelle 1,4 kilometrin matkalla (Lusi-Inginmaa, Iitti).

> ”Toinen Salpausselkä muodostaa maisemassa selvästi erottuvan metsäisen harjanteen. Vuolenkoskella sijaitseva Salpausselkäjakson osa on valtakunnallisesti arvokas harjujensuojelukohde. harjualue käsittää hyvin monipuolisesti erilaisia harjumuotoja, mm. reunaselänteitä, -kumpuja, harjanteita, reunadeltan, harjukuoppa- ja kumpumaastoa, sulamisvesiuomia ja muinaisia rantamuodostumia. Vuolenkosken kohdalla Toinen Salpausselkä kapenee lännestä itään kapeaksi selänteeksi ja Kymijoelle tultaessa katkeaa kokonaan. Luonnoltaan alue on monipuolinen, Sitikkalan ja Kauramaan kylissä on mm. perinnemaisemaksi luokitellut kohteet (H. Lies-Niittymäki. Kaakkois-Suomen perinnemaisemat, Kymenlaakso. 2014). Mankalan voimalaitoksen myötä veden pinta on noussut useita metrejä ja mm. Mankalan kosket (Harakkakoski, Mustakoksi, Tolppakoski, Vähäkäyrä ja Isokäyrä) ovat hävinneet sitten laitoksen tultua. Mankalan voimalaitos valmistui Kaurakoskeen vuonna 1952.
>
> Maisemassa on läsnä maaseudun elinkeinot ja kulttuurihistoria. Maisemarakenne, Toinen salpausselkä on selkeästi huomattavissa maisemassa sekä vesi on vahvasti läsnä koko maisema-alueen lävitse. Rakennuskanta on pääosin hyväkuntoista.” (Vauhkonen & Nieminen, 2013)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Tapola-Sitikkalan** alueelle 1,8 kilometrin matkalla (Lusi-Inginmaa, Iitti).

> ”Mankalan voimalaitoksen ympäristössä on säilynyt kosken hyödyntämiseen liittyvää ja aikansa tyylipiirteitä ilmentävää rakennuskantaa 1800-luvun lopulta 1950-lopulle, mikä kertoo todistusvoimaisesti yhteiskunnan tarpeiden kehityksestä sekä voimalan henkilökunnan elinoloista. Kosken ja järven partaalla sijaitseva historiallisesti monikerroksinen kulttuuriympäristö on maisemallisesti huomattava.
>
> Tapolan, Sitikkalan ja Kauramaan kylissä säilyneet tilakeskusten rakennukset sekä koulu muodostavat 1800- ja 1900-lukujen eri vuosikymmenten ominaispiirteitä empirestä jugendiin ilmentävän monikerroksisen kulttuuriympäristön. Pitkään asutulla paikalla ja vanhojen kulkureittien tuntumassa Kymijoen rantamaisemassa sijaitseva alue pihapiireineen ja peltoaukeineen kertoo todistusvoimaisesti asutuksen ja elinolojen kehityksestä.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Iitin kirkonkylän** eteläpuolelle, lähimmillään noin 0,6 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Iitti).

> ”Keskiaikaisperäiset Iitin kirkonkylä ja Radansuu ovat säilyttäneet poikkeuksellisen hyvin 1900-luvun alkuun palautuvan luonteensa. Kirkolliset, julkiset ja liikerakennukset sekä asuinrakentaminen muodostavat 1800- ja 1900-lukujen eri vuosikymmenten ominaispiirteitä empirestä klassismiin ilmentävän monikerroksisen kulttuuriympäristön. Suurilta muutospaineilta raitin varressa säästynyt rakennuskanta pihapiireineen ja vesistöjen tuntumassa sijaitsevine maisemallisesti arvokkaine peltoaukeineen kertoo todistusvoimaisesti Iitin kunnan asutuksen ja elinkeinorakenteen kehityksestä.
>
> Maisemakuvassa vaihtelevat metsäiset kumpareet, viljelysaukeat ja vesistöt. Iitin kirkonkylä sijaitsee luonnonkauniilla paikalla, kolmen järven välisellä harjun muodostamalla kannaksella. Perinteisen nauhamaisen kyläraitin ja rakennuskantansa hyvin säilyttänyt vanha maaseutukylä. Kyläraittien risteyksessä sijaitsee vanha kirkko hautausmaineen. Kyläympäristössä myös runsas vanha puusto. Kirkonkylän eteläpuolella arvokasta rakennusperinnettä ja avointa maisemaa edustaa Radansuun entinen viljelysaukea.” (Rekola, 2024)

2.4 Päijät-Hämeen kulttuuriympäristöselvitysten alueet 2024 MARY2: Päijät-Häme

Seuraavien arvokohteiden kuvailevat tekstit tai arvioinnit on haettu Päijät-Hämeen kulttuuriympäristöselvityksestä, Päijät-Hämeen maisemaselvityksestä sekä Heinolan kaupungin sivuilta. (Rekola, 2024) (Aarrevaara;Uronen;& Vuorinen, 2006) (Heinolan kaupunki, 2007)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Lauhjoen kyläkunnan** koillispuolelle, lähimmillään noin 2,5 kilometrin etäisyydelle (Hotila-Lusi, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Pääsinniemen kyläkunnan** länsipuolelle, lähimmillään noin 1,2 kilometrin etäisyydelle (Hotila-Lusi, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Vahteriston** länsipuolelle, lähimmillään noin yhden kilometrin etäisyydelle (Ositunkulma-Lusi, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Lusin kylämaiseman** alueelle 0,4 kilometrin matkalla (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Kohdekuvausta ei saatavilla. Vuoden 2006 Päijät-Hämeen maisemaselvityksessä mainitaan, että ” otettiin maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita luotaessa huomioon, että joissakin tapauksissa seutukaavaan merkityt MY-alueet olivat menettäneet maisemallisia arvojaan eikä niitä enää ollut tarpeen ottaa mukaan. Esimerkiksi Heinolan Lusin kylässä maisema oli muuttunut tielinjausten ja uudisrakentamisen myötä, mistä johtuen maiseman ominaispiirteet olivat kärsineet. ” (Aarrevaara;Uronen;& Vuorinen, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Lusin koulun seudun** lounaispuolelle, lähimmillään noin 1,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Kohdekuvausta ei saatavilla. Vuoden 2006 Päijät-Hämeen maisemaselvityksessä mainitaan, että ” otettiin maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita luotaessa huomioon, että joissakin tapauksissa seutukaavaan merkityt MY-alueet olivat menettäneet maisemallisia arvojaan eikä niitä enää ollut tarpeen ottaa mukaan. Esimerkiksi Heinolan Lusin kylässä maisema oli muuttunut tielinjausten ja uudisrakentamisen myötä, mistä johtuen maiseman ominaispiirteet olivat kärsineet. ” (Aarrevaara;Uronen;& Vuorinen, 2006)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Iso-Huovilan, entisen vanhainkodin alueen** lounaispuolelle, lähimmillään noin 1,3 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Tuusjärven kulttuurimaiseman** lounaispuolelle, lähimmillään noin 2,5 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Tuusjärven kartanot ja tilakeskukset kertovat Heinolan vanhan rälssin historiasta todistusvoimaisesti. 1600-luvulle periytyvät pellot ja asutus ovat muodostuneet Heinolalle tyypillisesti metsien täplittämään maisemaan. Pihapiireissä on paljon tilojen toimintaan liittynyttä säilynyttä rakennuskantaa, joka luo kuvan niiden alkuperäisestä käytöstä.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kirkonkylän raitin** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Heinolan kirkonkylä on erityisesti kirkkomäen ympäristössä säilyttänyt alkuperäiset kulttuurimaiseman ominaispiirteet. Kirkonkylän nykyinen muoto kuvastaa hyvin perinteistä kirkonkylän tyyppiä, jossa kirkko, pappila ja kylä muodostavat tiiviin kokonaisuuden. Vanhaa Suuren Savontien linjausta noudattava kylänraitti on säilyttänyt tyypillisen pienimittakaavaisuuden uudisrakentamisesta huolimatta. Seurakuntakeskus sekä uusi hautausmaa kappeleineen edustavat hyvin seurakuntien sodanjälkeisen kehityksen vaikutusta rakennuskannassa.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Sulkavan myllymaiseman** länsipuolelle, lähimmillään noin 0,2 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Sulkavankosken mylly on Heinolan vanhin säilynyt mylly. Rakennusten ja kosken muodostama pienipiirteinen kokonaisuus kertoo vesistön merkityksestä maaseudulla. Alueella on säilynyt sekä myllyn rakentamisajankohdalta peräisin olevaa rakennuskantaa että nuorempaa, pienimittakaavaista rakentamista.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Pitäjän kirkon ja hautausmaan** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,0 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Alueen eteläosassa hiekkaharjulla sijaitseva Uusi hautausmaa vihittiin käyttöön vuonna 1915. Vähän ennen valmistui hautausmaata ympäröivä betoniaita. Siunauskappelin on suunnitellut arkkitehti Martti Riihelä vuonna 1956. Vaikutteita on otettu Mikkelin Rouhialan siunauskappelista. Siunauskappelin ympäristön ensimmäisen suunnitelman teki puutarhuri R. Kelonen. Kappeli on kunnostettu vuosina 2009–2010. Tielinjat kappelille on alkuperäisestä muutettu. Alkuperäisestä maisemasta on jäljellä Uuden hautausmaan betoniaita.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Veljeskylän** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,0 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Veljeskylän alue on esimerkki rakennuskannaltaan hyvin alkuperäisellään säilyneestä, yhtenäisestä rintamamiestaloalueesta. Alueen tyyppitalot on suunniteltu pääosin paikallisten arkkitehtien toimesta. Talojen sijoittelu katuun nähden ja vehreät pihat luovat maisemallisesti vaalimisen arvoisen kokonaisuuden. Heinolan ensimmäisenä rintamamiehille tarkoitettuna alueena se edustaa hyvin lyhyenä ajanjaksona hartiapankilla rakentunutta pientaloaluetta.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Reumasäätiön sairaalan** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,4 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Lomaliiton reumaparantola toimi alkujaan Heinolan kylpylän tiloissa vuosina 1946–1951 kunnes Reumasäätiön sairaala valmistui vuonna 1951. Sen sijainnissa huomioitiin rauhallinen ympäristö ja puistot. Pelkistettyä arkkitehtuuria noudattavat valkoiseksi rapatut 10-kerroksinen sairaala ja 8-kerroksinen asuntolarakennus ovat maisemassa näkyviä monumentteja. Heinolan reumasairaala on kiinnostava esimerkki parantoloiden ja sairaaloiden välisestä murroskohdasta. Se on harvinainen kokonaisuus maakunnan tasolla. Reumasairaala edustaa hyvin parantolaperinnettä terveyslampineen ja mäntykankaineen sekä puhtaan valkoisine rakennuksineen. Hyvin säilynyt kokonaisuus on ollut kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävä reumatiedon ja tutkimuksen keskus, jolla on yhteiskunnallista arvoa.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Plaanin pohjoisosan** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Rajakadun** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,5 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Plaanin** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **urheilukentän ja katsomon** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,9 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Supin puutalojen** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **hautausmaan ja siunauskappelin** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Kaupunkiseurakunnan hautausmaa sijaitsee kirkon pohjoispuolella, Siltakadun korkeimmalla kohdalla. Arkkitehti Bertel Strömmerin suunnitelmien mukaan vuonna 1955 valmistunut siunauskappeli on kaupunkikuvallisesti näkyvällä paikalla. Hautausmaalla sijaitsevat Armas Tirrosen vuonna 1952 suunnittelema Sankarihauta vuosina 1939–1944 kaatuneille ja Yrjö Kaikuvuon ”Vakaumuksensa puolesta kaatuneet vuonna 1918”. Alue kuuluu arvokkaiden kulttuuri- ja luonnonmaisemien sekä virkistysalueiden laajaan kokonaisuuteen. Kaupunkiseurakunnan kirkon alue liittyy läheisesti hautausmaineen kaupunkirakenteeseen.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Seminaarin alueen** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,7 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Puistoakselin pohjoispäässä vanhan Savontien varrella entisellä hevostorilla sijaitseva Heinolan naisseminaari perustettiin vuonna 1899. Vuonna 1901 rakennetun päärakennuksen, sen itäpuolella sijaitsevan johtajan asuinrakennuksen, saunan, pesutuvan sekä seminaarin talousrakennukset suunnittelivat Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit Sebastian Grihenberg ja Jac. Ahrenberg. Puistoakselin pääteaihe keskeissommitelmana laajentui Mårten Gabriel Steniuksen suunnittelemalla seminaaripuistolla. 1930-luvulla aluetta laajennettiin Toivo Salervon suunnittelemalla ruokalarakennuksella puiston itälaidalle ja länsilaidalle rakennushallituksen arkkitehtien Välikangas ja Savonius suunnittelemalla uudella päärakennuksella. Pihapiirin pohjoislaidalla on arkkitehti Pentti Lehtiluodon suunnittelema punatiilinen asuntola vuodelta 1979. Kokonaisuuden länsipuolella tornillinen puuhuvila on seminaarin opettajan A. Festénin suunnittelema ja rakennuttama asuinrakennus Villa Eden vuodelta 1898. Aluekokonaisuuteen kuuluu olennaisesti myös vuonna 1957 valmistunut paviljonkityyppinen seminaarin harjoituskoulu, jonka on suunnitellut Bertel Saarnio.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **As Oy Moision** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,7 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Harjun ja vesitornin puistojen** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Yhtenä Suomen vanhimmista kaupunkipuistoista Heinolan harjupuisto on historiallisesti merkittävä historiallisen todistusvoiman ansiosta. Harjupuistossa näkyy myös kylpylätoiminnan vaikutus 1800-luvun lopun Heinolassa. Kylpylävieraiden iloksi rakennettu harjupaviljonki on rakennustaiteellisesti merkittävä harvinaisena itämaisvaikutteisena jugend-rakennuksena. Vesitorni harjun laella on Heinolan maamerkkirakennuksia ja maisemallisesti merkittävä. Se on rakennushistoriallisesti kiinnostava esimerkki monitoimi-vesitornirakentamisesta. Heinolan lintuhoitolan rakennukset ovat historiallisesti kiinnostava kokonaisuus valtakunnallisesti merkittävän toimintansa vuoksi.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **rautatieaseman alueen** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,8 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Heinolan rautatie- ja linja-autoasema sijoittuvat keskustan itäpuolelle Heinolanharjun (Harjupuiston) juurelle. Rautatie ylittää Jyrängönvirran massiivisen 340 metrisen rautatiesillan, myötäilee harjun itäreunaa ja päättyy ratapihalle. Lahti–Heinola-rata valmistui vuonna 1932. Vuodesta 1969 rautatie on palvellut vain tavaraliikennettä. Alue muodostuu asemapihasta, -puistosta ja asuinalueesta.

> Heinolan aseman säilynyt rautatieläisten asema-alue sekä asemapuisto muodostavat yhdessä harvinaisen kokonaisuuden valtion rautateiden rakennuttamaa asemaympäristöä. Tyyppipiirustuksilla rakennetut rakennukset ovat säilyttäneet alkuperäiset tyylipiirteensä hyvin. Vehreät pihat ja puisto ovat rautatieasema-alueelle ominaisia piirteitä, jotka ovat Heinolan asemalla säilyneet hyvin. Entinen linja-autoasema rautatieasema-alueen vieressä täydentää kokonaisuutta liikenteellisestä solmukohdasta.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Aseman taustan** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,8 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Vaneritehtaan alueen** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,2 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Maaherran puiston eli Perspektiivin** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,8 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Heinolan kaupunkikuvaan keskeisesti liittyvä Maaherranpuisto eli Perspektiivi perustuu maaherra Robert W. de Geerin vuonna 1785 laatimaan asemakaavaan. Puisto istutettiin ensimmäisen kerran 1780-luvulla ja istutukset uusittiin 1800-luvun lopussa. Puisto restauroitiin vuosina 1989–1990, jolloin palautettiin alkuperäinen käytävämuodostelma sekä koivurivistöt. Puisto on maassamme ainutlaatuinen esplanadi-tyyppinen 1700-luvun kaupunkipuisto, jonka esikuvana on ollut Nancyn Place Stanislas. Se edusti uudenlaista julkista puistoajattelua. Maaherranpuiston reunat oli perinteisesti varattu residenssin virkamiesten virka- ja asuinrakennuksille. Puiston länsireunalla sijaitseva rapattu pienkerrostalo on arkkitehti Unto Ojosen suunnittelema. Sen tonttiin rajautuva Malinin talo laajoine pihoineen lienee 1800–1900-lukujen vaihteesta. Ulkoasultaan alkuperäisellään olevassa puutalossa on toiminut muun muassa päiväkoti. Malinin talon eteläpuolella sijaitseva Kivalterin talo on Heinolan vanhin rakennus ja Suomen sisämaan harvoja säilyneitä 1700-luvun puisia kaupunkitaloja. Sen rakennutti poliisikivalteri L.A. Aschan 1780-luvulla. Tyypillistä residenssiaikaista virkamiestalotyyppiä edustavan rakennuksen nykyasu on ilmeisesti 1840-luvulta. Rakennus on museokäytössä.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Harjoituskoulun korttelin** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,7 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Seminaarin alueen kaakkoispuolella sijaitsevan harjoituskoulun korttelin rakennukset ovat 1800-luvun lopulta. Kaupunki luovutti viereiset kansakoulut seminaarin mallikouluiksi. Kansakoulu toimi aluksi korttelin keskimmäisessä rakennuksessa, joka on vuodelta 1884. Oppilasmäärän kasvaessa rakennettiin uusi koulu vuonna 1898. Vanhempaa koulua laajennettiin vuonna 1902. Rakennuksissa toimii Heinolan musiikkiopisto. Historiallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaat rakennukset ovat osa Seminaarin aluetta.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kirkkomaan** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,4 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Heinolan kaupungin kirkko rakennettiin residenssin ruutukaava-alueen itäreunalle Heinolanharjun rinteeseen. Kahdeksankulmainen puukirkko valmistui vuonna 1811. Rakentamisesta vastasi rakennusmestari Matts Åkergren. Vuonna 1842 valmistunut kellotapuli on rakennettu C. L. Engelin piirustusten mukaan ja ympäröivä Kirkkopuisto on perustettu kymmenen vuotta myöhemmin. Kirkko edustaa residenssiajan monumentaalista julkista rakentamista. Kirkon

> ympäristö koostuu kiinnostavasti kirkon toimintaan eri vuosikymmeninä rakennetuista rakennuksista, jotka kertovat seurakuntatoiminnan muutoksista. Siten se muodostaa historiallisesti kerroksellisen kokonaisuuden, joka on maakunnassa harvinainen. Kaupunkiseurakunnan kirkon alue liittyy läheisesti hautausmaineen kaupunkirakenteeseen. Puisto on kaupunkikuvallisesti merkittävä elementti Heinolassa ja omaa erityistä historiallista merkitystä, sillä se on yksi kaupungin vanhimmista puistoista.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Harjukadun puutalojen** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,3 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Harjupuisto Heinolan vanhan ruutukaavan itäreunalla on yksi maamme varhaisimmista kaupunkipuistoista. Heinolanharjun eteläosan puistosuunnitelman laati pastori J.F. Svinhufvud vuonna 1862. Vuonna 1890 harjuun avattiin puistokäytäviä ja 1896 puiston keskivaiheille istutettiin 250 mäntyä ja 1898 pohjoispään notkelmaan 360 mäntyä. Harjupuisto laajeni pohjoiseen kauppias Ulrik Lindholmin ansiosta, jonka testamentin mukaisesti ostettiin harjun keskikohdalla olleet käsityöläisten asuintontit ja alue varattiin puistoalueeksi. Harjulammen eli nykyisen Kirkkolammen ympäristön puistoalue istutettiin vuonna 1917.
>
> Yhtenä Suomen vanhimmista kaupunkipuistoista Heinolan harjupuisto on historiallisesti merkittävä historiallisen todistusvoiman ansiosta. Harjupuistossa näkyy myös kylpylätoiminnan vaikutus 1800-luvun lopun Heinolassa. Kylpylävieraiden iloksi rakennettu harjupaviljonki on rakennustaiteellisesti merkittävä harvinaisena itämaisvaikutteisena jugend-rakennuksena.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Anjalankadun ja Tiilitehtaankadun omakotialueen** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,3 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kylpylänpuiston, sataman ja Rantapuiston** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,6 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Perspektiivi jatkuu Jyrängönvirran rannalle Kylpylänpuistona, jonka länsireunalla sijaitsee Heinolan vanhan kylpylän alue. Heinola Badhus aktiebolag perustettiin vuonna 1891. Arkkitehti W. G. Palmqvistin suunnittelema yksinkertainen klassistinen kylpylärakennus kylpylänpuiston reunalla on vuodelta 1931. Alkuperäinen päärakennus tuhoutui tulipalossa edellisenä vuonna. Rakennuksessa toimi Heinolan kirjasto vuosina 1974–1999. Kylpylän kuivahoitolarakennus on rakennettu samaan aikaan päärakennuksen kanssa. Eteläisin rakennus aivan kadun vieressä on oletettavasti rehtori Schildtin entinen asuinrakennus 1800-luvun puolivälistä. Rakennusten länsipuolella nykyinen uimaranta on kuulunut kylpylän alueeseen, josta muistuttaa lauta-aita, joka aikanaan suojasi kylpylän asiakkaita. Satama-aukiolla on tehty uusia kunnostus-/muutostoimia vuonna 2024.
>
> Vanhan kylpylän alue liittyy kiinteästi Heinolan kulttuuri- ja liike-elämän historiaan. Hyvin alkuperäiset tyylipiirteensä säilyttäneiden kylpylärakennusten muodostama kokonaisuus on osa kansallisen kaupunkipuiston miljöötä. Harjoituskoulujen korttelin rakennuskanta edustaa 1800-luvun lopun kouluarkkitehtuuria ja on arvokas osa Heinolan kaupunkikuvaa. Alue kuuluu arvokkaiden kulttuuri- ja luonnonmaisemien sekä virkistysalueiden laajaan kokonaisuuteen Heinolan kansalliseen kaupunkipuistoon.
>
> Heinolan maaherranpuiston ja rantapuiston alue on ainutlaatuinen yhdistelmä Heinolan historiaan oleellisesti liittyviä rakennuksia sekä merkittäviä historiallisia puistoalueita. Maaherranpuisto ja Kivalterin talo ovat voimakkaita jäänteitä Heinolan residenssiajasta. Suomen toinen 1700-luvun lopulta peräisin oleva puistosommitelma on julkisena kaupunkipuistona harvinainen.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **korttelin 2 ”puutalokortteli”** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,8 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Puiston itäpuolella Kauppakadun varrella sijaitsevan korttelin rakennukset ilmentävät kaupunkien puutaloarkkitehtuuria 1830-luvulta 1800-luvun loppuun. Puistoon rajautuva entinen palokunnan talo rakennettiin vuonna 1890 arkkitehti Lambert Petterssonin piirustusten mukaan. Sen itäpuolella Jacob Nygrénin suunnittelema empireä edustava kauppias Toporoffin talo, nykyinen taidemuseo, on valmistunut vuonna 1836 ja edelleen Kauppa- ja Savontien kulmassa sijaitseva entinen apteekki nykyinen ravintola on 1800-luvun loppupuolelta.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Sähkölaitoksen** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,2 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Kohdekuvausta ei saatavilla. Sähkölaitoksen rakennus on purettu.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kyminkadun** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,2 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Sahaniemen asuinalueen** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,8 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Sahanniemeen, Käkikaduksi ristityn Maitiaislahdenrannankadun varrelle rakentui jälleenrakennuskaudella pääosin Karjalan siirtolaisille yhtenäinen omakotitaloalue, niin sanottu Pikku-Käkisalmi. Silmukkaan päättyvä katu sijoittuu pitkittäiselle mäelle. Paikallisena työnä kaavoitettu ja suunniteltu alue on kiinnostava esimerkki karjalaisten asuttamisesta Päijät-Hämeeseen. Alueen tyyppitalot ovat säilyttäneet hyvin ominaispiirteensä ja alue on säilynyt yhtenäisenä. Silmukkaan päättyvä, nouseva Käkikatu on omalaatuinen esimerkki maastonmuotojen hyödyntämisestä kaavoituksessa. Sahanniemi on säilyttänyt alkuperäisen mittakaavansa ja vehreät katunäkymät maltillisesta uudisrakentamisesta huolimatta.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Jyrängönkosken kulttuurimaiseman, Forskullan**, eteläpuolelle, lähimmillään noin 2,3 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Jyrängönkosken rautatiesilta on maisemallisesti merkittävä osa Heinolan kaupunkikuvaa. Myös alueen rakennukset, erityisesti Siltasaaren saunarakennus ja Forskulla, ovat maisemallisesti merkittäviä. Ne edustavat Heinolan viinanpolttoteollisuuden historiaa ja ovat ajalleen tyypillistä puuarkkitehtuuria. Jyrängönkoski ja sen ylittävät sillat muodostavat liikenteellisen solmukohdan, jolla on historiallista merkitystä vanhana koskenylityspaikkana.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Koskensaaren huvilan** eteläpuolelle, lähimmillään noin 1,4 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Kuvailutekstiä Jyrängönkosken kulttuurimaiseman kuvauksesta: ”Koskensaaren huvilat sekä luonnonympäristö ovat merkittävässä osassa alueen maisemakuvaa. Jyrängönkosken maisema on leimallisin osa Heinolan kaupunkikuvaa.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Sahaniemen** kaakkoispuolelle, lähimmillään noin 0,4 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

> Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Konniveden selkäsaarten loma-asutuksen** luoteispuolelle, lähimmillään noin 2,0 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Konniveden saarten viikonloppumajat kertovat 1940- ja 1950 –lukujen vähävaraisen väestön virkistyksestä, ja se edustaa yleisemminkin oman aikansa sosiaalista ajattelua. Kaupunki vuokrasi palstoja omistamiltaan saarilta asukkaiden käyttöön, ja niille rakennettiin vaatimattomia viikonloppumajoja. Konniveden saarissa on 88 kaupunkilaisten viikonloppumajaa. Saariston maisemakuvalle ovat tärkeitä ehjät rannat ja saarien siluetit. Saarten välistä aukeaa paikoitellen pitkiä näkymiä ja lähimaisemassa tärkeitä kohteita ovat saariston luonnonerikoisuudet: jalopuumetsiköt ja esimerkiksi erikoisen suuret puuyksilöt tai komeat rantakalliot. Vesistön ylittävät sillat ovat tärkeitä maamerkkejä. Tähtisilta korkeine pyloneineen näkyy hyvin suurmaisemassa, samoin Jyrängönvirran ylittävä rautatiesilta. Saariston virkistyskäyttö on varsinkin kesäisin vilkasta. Maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät veneily- ja melontareitit tuovat veneilijöitä kauempaakin.” (Heinolan kaupunki, 2007)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Högforsin tehtaan ja konttorin** kaakkoispuolelle, lähimmillään noin 2,5 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Entinen Högforsin tehdasalue edustaa maakunnan jälleenrakennuskauden teollistumista. Edelleen käytössä oleva teollisuusalue on säilyttänyt rakennusaikakautensa ominaispiirteet. Tehdas on ollut aikanaan Pohjoismaiden johtava valimo, jollaisena sillä on ollut suurta merkitystä myös maakunnallisesti. Tehtaan punatiiliset rakennukset ovat tärkeinä maamerkkeinä lähimaisemassa.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Sinilähteen asuinalueen** kaakkoispuolelle, lähimmillään noin 2,4 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Nynäsin kartanon** kaakkoispuolelle, lähimmillään noin 2,4 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Nynäsin kartano kuuluu Heinolan vanhimpiin kartanoihin. Kartanon päärakennuksen nykyasu on 1800-luvun alusta, mutta sen ensimmäinen kerros saattaa olla jopa 1600-luvulta. Siten se edustaa alueen vanhinta kartanorakennuskantaa. Nynäsin hyvin säilynyt pihapiiri puistoineen muodostaa arvokkaan kokonaisuuden, joka edustaa Heinolan kartanokulttuuria. Omistajina olleet merkittävät suvut tuovat sille henkilöhistoriallista arvoa.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Myllykylän** koillispuolelle, lähimmillään noin 2,8 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Kohdekuvausta ei saatavissa. Kohteesta mainitaan lyhyesti Nynäsin kartanon kuvauksessa ”Nynäsin eli Jyrängön kartano muodostettiin 1600-luvulla niin sanotun uuden rälssin maalle kolmesta von Tiesenhausenille lahjoitetusta tilasta ja Myllykylän autiotilasta. Vuonna 1683 säterivapaus peruutettiin ja tilasta muodostettiin säteriratsutila ja myllykylästä tuli aputila.” (Rekola, 2024)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Läpiän alueen** lounaispuolelle, lähimmillään noin 1,1 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> Alueesta ei ole saatavilla erillistä kohdekuvausta.

2.5 Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet: Kymenlaakso

Seuraavien arvokohteiden kuvailevat tekstit tai arvioinnit on haettu Kymenlaakson maakuntakaavan 2040 suunnitteluratkaisujen perusteluista ja kohdeluettelosta (Kymenlaakson liitto, 2020)

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Siikavan maakunnallisen maisema-alueen (m)** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,6 kilometrin etäisyydelle (Ritaviita-Inginmaa, Kouvola).

> ”Siikavan kylälle johtava Mäntyharjuntie puikkelehtii Iso-Ruhmaksen ja länsipuolen Iso Tervajärven ja Relusjärven välissä haarautuen Anttilanlahden kohdilta Siikavantieksi. Maisemaa luonnehtii jylhät kalliot ja ajoittain avautuvat järvinäkymät.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Variksen kaupungin (m)** länsipuolelle, lähimmillään noin 1,2 kilometrin etäisyydelle.

> ”Korkealla mäellä sijaitsevan kyläkokonaisuuden kivijalat. Paikalla on sijainnut 144 rakennusta tiiviinä ryhmänä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Umpitaipaleen tukinuittorännin (m)** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,07 kilometrin etäisyydelle.

> ”Mylly- ja teollisuusympäristöt. Tukinuittoränni ja kaivettu oja Vähä-Ruhmaasta Johdasjärveen. Paikalla sijainnut myös mylly.”

3 VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT (RKY2009)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristökohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009) luettelo on päivitys vuoden 1993 (RKY 1993) inventoinnista. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen kuvaukset on poimittu Museoviraston kulttuuriympäristön palveluikkunasta (Museovirasto, 2026).

3.1 Etelä-Savon kohteet:

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kangasniemen kirkon ympäristön** länsipuolelle, lähimmillään noin 1,5 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Kangasniemi).

> ”Kangasniemen kirkonkylässä on tyypillinen maantiehen tukeutuva perusrakenne. Sen keskeinen tekijä on kirkonkylän halki kulkevan maantien vanha linjaus, jonka varrella on eri-ikäisten liikerakennusten rivistö. Maantien päätepisteenä ja kirkonkylän maamerkkinä kohoaa kirkko ympäristöineen. Sisävesiliikenteen merkityksestä kertoo satamaranta puistomaisine vyöhykkeineen.
>
> Puulaveteen työntyvän niemen tyvessä oleva kirkko sekä kahdeksankulmainen kellotapuli ovat taajaman tärkeitä visuaalisia ja historiallisia elementtejä. Kirkko on itäsuomalaisen kahtamoisen perinnettä jatkava kulmaulokkeinen ristikirkko, jonka ulkoarkkitehtuuria hallitsee korkea aumattujen ristivarsien yläpuolelle kohoava telttakatto. Kirkkosali, johon täyskorkeat kulmaulokkeet on sulautettu, on pohjaltaan neliömäinen. Sidehirret, ja niihin liittyvät ohuet pilarit, kannattavat sisäkaton laajaa kupolimaista keskiosaa. Ristivarsissa on lehterit. B.A. Godenhjelmin maalaama Ristiinnaulittua esittävä alttaritaulu on vuodelta 1850.
>
> Kirkkoaukean laitaan rakennettu uusi kunnantalo jatkaa kunnallishallinnon historiaa. Sataman tuntumassa on arkkitehti Hilding Ekelundin suunnittelema rukoushuone. Tiemaisemaan kuuluu myös harmaakivinen, kivirakentaja Långstenin 1913 muuraama pitäjänmakasiini.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Hämeenmäen ja Hurrilan kylien** alueelle 1,8 kilometrin matkalla (Kälkäsuo-Ritaviita, Hirvensalmi).

> ”Hämeenmäen ja Hurrilan mäenlakikylissä on säilynyt niiden ikivanha rakenne ja tilojen sijoittelu. Savolaiskylät sijaitsevat Vahvajärven ja Joutsaan ulottuvan Suonteen välisellä korkealla kannaksella, hyvien vesireittien vaikutuspiirissä, syrjässä nykyisiltä valtateiltä.
>
> Kylät edustavat tyypillistä savolaista mäenlakiasutusta. Kylän rakenne viestii vanhasta yhtämittaisesta asutuksesta samalla paikalla. Kylän perinteinen leima perustuu talouskeskusten sijoitteluun, pihapiirin tiiviiseen rakentamiseen, koivukujiin ja puustoon sekä maantien vanhaan linjaukseen ja peltoja rajaaviin kiviaitoihin. Tilakeskukset ovat loitolla toisistaan, mutta avoin viljelysmaisema sitoo kylän visuaaliseksi kokonaisuudeksi.”

Suunniteltu voimajohtoreitti risteää **Suuren Savontien** kanssa (Kauppila-Kälkäsuo, Viheri-Ritaviita, Mäntyharju).

> ”Suuri Savontie on johtanut Hämeenlinnasta Mikkelin kautta Savonlinnaan. Tien syntyvaiheet liittynevät Olavinlinnan perustamiseen 1470-luvulla. Kuortin-Miekansalmen välinen sorapäällysteinen maantie on osa Suuri Savontietä ja yksi tiehallinnon museoteistä. 1840-luvulla Suuri Savontie siirrettiin kulkemaan Kuortista nykyisen Pertunmaan kirkon kautta ja entinen reitti jäi paikallistieksi. Uuden tielinjauksen kestikievareista on jäljellä Pertunmaalla oleva erittäin kookas ja edustava Ahvenniemen talo.”

3.2 Päijät-Hämeen kohteet:

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Ruskealan ja Kirkkolan kylien viljelymaiseman** alueelle 0,8 kilometrin matkalla (Viheri-Hotila, Hartola).

> ”Rautakaudelle ulottuva asutushistoria, Ruskealan ja Kirkkolan kyläasutus sekä laaja viljelymaisema järvikannaksella kuvastavat historiallisen asutuksen jatkuvuutta ja keskeistä sijaintia maisemassa. Hartolan kirkonkylän pohjoispuolella, Rautaveden ja Jääsjärven välisellä kannaksella, valtatie 4:n molemmin puolin avautuva Ruskealan ja Kirkkolan kylien viljelymaisema on kirkonseudun ohella toinen Hartolan 1700-luvun laajoista viljelyaukeista.
>
> Ruskealan asuttuna säilyneen kylätontin pohjoispuolella olevat Kirkkolan ja Tollinmäen rusthollit sekä entinen kirkkoherranpappila on rakennettu viljelyaukealta nouseville kumpareille. Ruskealan kyläraitti peltoaukean eteläreunalla on jäänyt uudemman valtatien itäpuolelle. Vanhan kylätontin vaiheilla sijaitsevat Ruskealan ja Uusi-Ruskealan tilakeskukset perinteisine rakennuksineen.
>
> Kirkkolan rusthollin tilakeskus on rakennettu Rautaveteen rajautuvan pellon keskelle. Poikkeuksellisen pitkä koivukuja johtaa miespihaan, jonka itälaidassa on 1800-luvun alkupuolella valmistunut päärakennus. Pitkän yksikerroksisen rakennuksen julkisivujen detaljoinnissa on taitavia empirekauden koristeaiheita. Rakennus pienine päätykolmioineen on saanut selvästi vaikutteita Koskipään kartanon ulkoarkkitehtuurista - koristeaiheiden tekijä on sama kuin Koskipään kartanossa, Jacob Nygrén. Talouspihan puolella sijaitsee vanha väentupa. Hirsinen makasiini lienee päärakennuksen ikäinen. Päärakennuksen ympärillä on vanha puisto ja puutarha.
>
> Rautaveden rannassa sijaitseva Hartolan entinen kirkkoherranpappila ja sen puisto on rakennettu 1800-luvun puolivälissä. Uusklassismia edustavan päärakennukseen liittyy nikkarityylinen kuisti. Tollinmäen rustholli sijaitsee viljelyaukean itäreunassa, Tollinmäenharjulla. Puiston ympäröimä päärakennus on rakennettu mahdollisesti 1812. Pihapiirissä on savirakenteinen muonamiesten asuinrakennus ja vesitorni- ja pesutuparakennus 1920-luvulta.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Koskipään kartanon** länsipuolelle, lähimmillään noin 1,3 kilometrin etäisyydelle (Viheri-Hotila, Hartola).

”Koskipään kartano on korkeatasoisesti toteutettu, tyypillinen empirekauden kartanorakennus 1820-luvulta. Kartanon 1900-luvun alun vaiheet liittyvät kirjailija Maila Talvion elämänvaiheisiin.

Koskipään kartano, joka toimii Itä-Hämeen museona, on ollut laajoine maaomistuksineen Itä-Hämeen huomattavin kartano. Kartanoympäristöön kuuluu kaksi eri-ikäistä päärakennusta. Vanha päärakennus on Tainionvirran suuntainen. Rakennus on 1780-luvulta, muutettu empireasuun uudemman päärakennuksen valmistuttua 1828 ja maalattu keltaiseksi. Uudemman päärakennuksen julkisivut on maalattu vihreiksi. Julkisivun ja sisätilojen korkeatasoiset puuleikkaukset ovat tunnetun Hämeessä ja Kymenlaaksossa työskennelleen rakennusmestari ja puuseppä Jacob Nygrénin tekemät. Kaakeliuunit ovat 1880-luvulta.

Pihaneliötä rajaavat uudemman päärakennuksen lisäksi empiretyylinen väentupa, jonka vanhin osa on 1600-luvun savupirtti. Pihan eteläsivulla on kellarin päälle rakennettu aittarakennus. Kartanoa ympäröi puisto, joka on osittain rekonstruktio vanhasta puistosta.

Alueen pitkästä, rautakaudelle ulottuvasta asutushistoriasta kertovat ympäristön lukuisat rautakautiset asuinpaikat ja kuppikivet.”

3.3 Keski-Suomen kohteet:

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Museosillan** pohjoispuolelle, lähimmillään noin 0,04 kilometrin etäisyydelle (Viheri-Ritaviita, Joutsa).

”Tiehallinnon valitsemat museosillat kuvastavat maamme liikenneverkon ja sillanrakennustaidon kehitysvaiheita 1700-luvulta nykypäiviin saakka. Museosillat -teemakohteessa mainittujen siltojen lisäksi lähes parikymmentä museosiltaa sisältyy laajempiin alueisiin tai museotiekohteisiin. Viherin kaksiaukkoinen tukiansaiden varaan rakennettu puusilta (1887) on 29,5 metriä pitkä.”

3.4 Päijät-Hämeen kohteet:

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Nuoramoisten kartanomaiseman** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,3 kilometrin etäisyydelle (Hotila-Lusi, Sysmä).

”Nuoramoisjärven itärannan vuosisatoja viljelyksessä olleella peltoaukealla on lähellä toisiaan kolmen kartanoa, Uusi-Olkkola, Vanha-Olkkola ja Nordenlund. Ympäröivässä maisemassa näyttäytyvät erinomaisesti kartanokulttuurille ominaiset elementit: pihapiireihin johtavat pitkät puukujanteet, pihapiirin puistomainen lehvästö, yksittäiset maisemapuut ja rantaviivaa rajaavat hoidetut puurivit.

Kartanoiden rakennukset sijaitsevat kumpareilla peltoaukean keskiosassa. Asutus on vuosisatoja sijoittunut näille mäenharjanteille. Esihistoriallisen ajan asutukseen viittaavat lukuisat kivikauden asuinpaikat sekä rautakautiset kuppikivet ja asuinpaikka.

Nuoramoisten kartanomaisema on osa valtakunnallisesti merkittävää Nuoramoinen -maisema-aluetta.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Heinolan maaseurakunnan kirkkoympäristön** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,9 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

”Heinolan maaseurakunnan kirkkomaisema kuvastaa kirkonkylien historian vaihetta, jolloin kirkko, pappila ja muutama kantatalo muodostivat kirkonkylän ytimen ennen maakaupan vapautumista. Heinolasta Mikkeliin johtaneen vanhan maantien varrella olevan kirkkomaiseman rakennuksia ovat Heinolan maaseurakunnan 1700-luvun puolivälissä rakennettu ristikirkko ja

tapuli, Kotajärven rantaan rajautuvassa peltomaisemassa oleva pappila ja 1960-luvulta peräisin oleva, havumetsään taitavasti sovitettu seurakuntatalo. Maisemaa muovaavia tärkeitä elementtejä ovat kirkkoa ympäröivä hautausmaa, pappilan puutarha sekä Kotajärvi ympäröivine rantapeltoineen, Pikoinlampi ja siihen jyrkästi laskeutuva, havupuita kasvava harju.

Suuren hautausmaan laidassa oleva kirkko on pohjamuodoltaan tasavartinen ristikirkko, jossa on itäsuomalaiseen tapaan ulospäin kapenevat ristivarret. Ristivarsien päistä aumatun kuvioidun paanukaton lappeet ovat lievästi kaartuvat. Katon keskellä on ristiin päättyvä viiritanko. Hautausmaan laidassa oleva kaksikerroksinen kellotapuli on yleishahmoltaan intendentinkonttorin yksinkertaista uusklassismia ja kelloluukkujen ja ovien osalta kansanomaista 1700-luvulta periytyvää kustavilaisuutta.

Pappilan pihapiiri muodostuu 1860-luvulla rakennetusta pappilasta ja pihaa alkuaan reunustaneista sivurakennuksesta ja pitkästä aitasta. Sivurakennuksen jatkeeksi on 1990-luvulla rakennettu toinen identtinen sivurakennus. Piharakennukset muodostavat selkeän rajan pihapiiriä ympäröiville teille.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Reumasäätiön sairaalan** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,4 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

”Reumasäätiön sairaala Heinolassa on monumentaalinen erikoissairaalakokonaisuus, jonka sijoituspaikka ja arkkitehtuuri kuvastavat 1950-luvun modernin sairaalarakentamisen ihanteita. Valtakunnallinen erikoissairaala tunnetaan myös kansainvälisesti arvostettuna reumahoitojen uranuurtajana.

Heinolan kaupungin koillispuolelle, Konniveteen kuuluvan kapean Maitiaislahden pohjukasta nousevan harjanteen päälle rakennetun Reumasäätiön sairaalan 10-kerroksinen sairaala- ja asuntolatorni hallitsevat maisemaa. Alkuperäistä ilmettä ovat vähäisessä määrin muuttaneet matalat siipirakennukset ja parvekkeiden lasitukset.

Sairaalan ja asuntolarakennuksen on suunnitellut arkkitehti Martti Välikangas. Sairaalarakennus noudattaa 1900-luvun alkupuolelta alkaen yleistynyttä blokkisairaalatyyppiä, jossa sairaala koostuu yhdestä rakennusmassasta, toimintojen ollessa sijoitettu päällekkäin kerroksiin.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Heinolan seminaarin** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,7 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

”Heinolan seminaari on yksi 1800-luvun lopussa perustuista seminaareista, jotka ovat kruunun maanlaajuisen rakennusprojektin ja yleisten rakennusten ylihallituksen suunnittelun tuloksia. Seminaarialue sijaitsee kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla Heinolan maaherranpuiston, Perspektiivin, päätepisteenä.

Puistomaisessa ympäristössä olevien, 1800- ja 1900-lukujen taitteessa valmistuneiden seminaarirakennusten, päärakennuksen, johtajan asuinrakennuksen ja talousrakennusten ulkoarkkitehtuurissa on piirteitä sveitsiläisestä huvila-arkkitehtuurista, mutta myös muinaisskandinaavisia koristeaiheita. Kaksikerroksisten rakennusten pohjakerros on tiiltä ja toinen kerros puuta. Vanhojen seminaarirakennusten lisäksi alueella ovat funktionalistinen uudempi seminaarirakennus ja oppilasruokalaksi suunniteltu rakennus.

Heinolan seminaarirakennusten kokonaisuuteen kuuluu olennaisesti myös uusin, 1957 valmistunut, paviljonkityyppinen seminaarin harjoituskoulu, jonka on suunnitellut Bertel Saarnio. Alueeseen kuuluu myös nykyinen musiikkiopiston kortteli, jonka 1800-luvun loppupuolella rakennetuissa rakennuksissa on toiminut Heinolan seminaarin harjoituskoulu.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Heinolan Perspektiivin** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,6 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Heinolan Perspektiivi, nykyinen Maaherranpuisto, on 1785 asemakaavaan merkityn maaherran residenssin keskeinen kaupunkitila. Uuden, vastaperustetun hallintokaupungin edustavaksi asemakaavalliseksi ratkaisuksi toteutettu Perspektiivi on Suomen ensimmäisiä uudentyyppisiä julkisia puistoalueita. Perspektiivin toisena päätepisteenä on nykyinen Heinolan kylpyläpuisto ja toisena seminaarin alue. Puistokadun (nyk. Maaherrankatu) varrella on säilynyt yksi lääninhallinnon virkamiehille varatuille tonteille rakennetuista 1700-luvun lopun taloista, Lääninkivalteri Aschanin talo puutarhoineen. Heinolan kaupunginmuseon käytössä olevat puurakennukset sijaitsevat Maaherrankadun varrella, aivan puiston vieressä.
>
> Heinolan Perspektiivi on Vaasan Hovioikeudenpuistikon ohella toinen Suomessa 1700-luvun lopulla toteutetuista merkittävistä puistosommitelmista. Puiston nykyinen asu on 1800-luvun lopulta. Maaherranpuistikkoon liittyvät Jyrängönkosken rannalla 1800-luvun loppupuolella perustetut Kylpyläpuisto, Rantapuisto ja Heinolan satama. Residenssiajalta Rantapuistossa ovat säilyneet entisen maaherran puutarhan huvimajat, joista vanhempi on 1830-luvulta.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Heinolan kirkkokorttelin ja vanhan hautausmaan** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,3 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Heinolan kaupunkiseurakunnan kirkko 1800-luvun alusta sekä myöhemmät tapuli, kirkkopuisto ja pappila muodostavat hyvin säilyneen julkisen rakentamisen korttelin 1770-luvulla hallintokeskukseksi perustetussa Heinolassa. Kirkon rakentamisen aikaan perustettu vanha hautausmaa hautamuistomerkkeineen on merkittävä osa Heinolan kaupungin 1800-luvun kulttuurihistoriaa. Heinolan puukirkko on rakennettu Matts Åkergrenin johdolla 1807–1811. Kirkko on muodoltaan kahdeksankulmio, jota kattaa korkea aumakatto. Kirkkoa on korjattu arkkitehti Josef Stenbäckin suunnitelmin 1925–1926. Erillinen, hirsinen kellotapuli on rakennettu C.L. Engelin suunnitelmien mukaan 1842. Kirkkoa ja tapulia ympäröivä puisto on perustettu 1852. Kirkkomiljööseen liittyy Siltakadun varrella arkkitehtitoimisto Wrede & Gripenbergin 1900-luvun vaihteessa suunnittelema pappila. Kirkon koillispuolella on arkkitehti Erkko Virkkusen suunnittelema, 1963 rakennettu seurakuntatalo. Kirkon itäpuolella on 1933 rakennettu kanttorila.
>
> Heinolan vanha hautausmaa on kirkosta pohjoiseen myös Siltakadun varressa mäntyä kasvavassa harjunrinteessä. Hautausmaan vanhin osa sen etelälaidassa on perustettu 1800-luvun alussa. Hautausmaata on laajennettu useaan otteeseen. Sankarihautamuistomerkin vuodelta 1952 on suunnitellut Armas Tirronen ja Vakaumuksensa puolesta 1918 kaatuneiden muistomerkin Yrjö Kaikuvuo. Siltakadun varressa sijaitsevan pääportin vieressä on arkkitehti Bertel Strömmerin suunnittelema, 1955 valmistunut jyrkkäkattoinen, liuskekivin koristeltu siunauskappeli.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Harjupuiston** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,0 kilometrin etäisyydelle (Lusi-Inginmaa, Heinola).

> ”Heinolan harjupuisto on 1800-luvun lopulla istutettu ja rakennettu kaupunkilaisten yleiseksi puistoksi. Harjupuisto on yksi maamme varhaisimmista kaupunkipuistoista. Puiston ja Harjupaviljongin rakentaminen liittyy 1800-luvun lopun matkailu- ja kylpylätoimintaan kaupungissa.
>
> Heinolan ruutukaava-aluetta kaakossa rajaava harju muodostaa puistovyöhykkeen, jonka kaupungista rautatieasemalle johtava katu leikkaa. Puistoalueen rajan muodostaa idässä Heinolan 1930-luvun rautatieasema ja sen kanssa yhtenäiseen asuun rakennetut asuintalot. Harjupuisto liittyy etelässä maisemallisesti Jyrängönvirtaan ja sen ylittäviin rautatie- ja maantiesiltoihin. 340 metriä pitkä rautatiesilta korkeine graniittipilareineen on merkittävä kaupunkikuvallinen kiintopiste.”

3.5 Kymenlaakson kohteet:

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Voikkaan tehtaiden** länsipuolelle, lähimmillään noin 1,0 kilometrin etäisyydelle (Ritaviita-Inginmaa, Kouvola).

> ”Voikkaan tehtaat ovat osa Kymenlaakson laajaa metsäteollisuuden leimaamaa teollisuusaluetta. Puuhiomo ja paperitehdas on perustettu 1897, miltä ajalta ovat teollisuusalueen vanhimmat tuotantorakennukset. Yhdessä uusimpien tehdasrakennusten kanssa ne muodostavat monipuolisen ja rakennuskulttuuriltaan rikkaan kokonaisuuden. Alueella on lisäksi lukuisia perinteiseen teollisuusyhdyskuntaan kuuluvia rakennuksia, joiden suunnittelijoita ovat olleet aikansa johtavat arkkitehdit.
>
> Vuonna 1902 valmistuneesta paperitehtaasta (Gesellius-Lindgren-Saarinen) on tulipalon jäljiltä säilynyt vain itäjulkisivu pyöreine kulmatorneineen. Vanha selluloosatehdas on vuosilta 1912–36 ja sulfiittispriitehdas 1919 (S.A. Lindqvist). Vesivoimalaitos on rakennettu vanhimmilta osin 1922 (B. Federley). Uudemmat tuotantorakennukset ovat 1950-luvun korkeatasoista teollisuusarkkitehtuuria.
>
> Virkamiesklubi ja Ruiskumestarintalo ovat vuosilta 1919 ja 1918 (S.A. Lindqvist). Entinen pääkonttori, ns. Mestarikerho on vuodelta 1899 samoin kuin lähistöllä oleva työläiskasarmikin. Tehtaan vanha, punatiilinen paloasema on rakennettu 1913 (V. Thomé). Tehdasalueeseen liittyvä Myllytien varren edustava kerrostaloalue 1950-luvun alusta on arkkitehtitoimisto B. Liljequist - A. Helanderin tuotantoa.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Kuusankosken-Kymintehtaan teollisuusympäristön** länsipuolelle, lähimmillään noin 2,2 kilometrin etäisyydelle (Ritaviita-Inginmaa, Kouvola).

> ”Kymin ja Kuusankosken paperitehtaiden perustamistoimet 1872 ovat merkittävä vaihe tuotantoalan läpimurrossa Suomessa. Tehdasyhdyskunnan eri osa-alueet sisältävät joko tehdasyhtiön toteuttamaa tai eri muodoin tukemaa eri aikakausilta periytyvää rakennustoimintaa, jolla on huomattavaa kulttuurihistoriallista merkitystä teollisuushistorian ja teollisen maiseman sekä yhtiön asuinrakentamisen kannalta.
>
> Kuusankosken paperiteollisuusyhdyskunta on kasvanut molemmin puolin Kymijokea siten, että keskustaajama palveluineen sijoittuu laveasti Kuusaansaaren luoteispuolelle. Kuusaansaari ja sen eteläpuolinen Kymintehdas muodostavat teollisuushistoriallisen ytimen ja maiseman kiinnekohdan. Kuusaansaaren tuotantoalueen rakennukset ovat 1880-luvulta aina 1940-luvulle, kuten Kymintehtaan puolella sijaitsevat rakennuksetkin vesivoimalaitoksineen ja 1930-luvun pääkonttoreineen.
>
> Asuinalueet muodostavat yhtenäisiä taloryhmiä ja aluekokonaisuuksia. Länsi-Naukio on 1922–1923 rakennettu työväenasuinalue. Sitä täydentävät Naukiontien paritalot 1940-luvun lopulta. Aluetta sivuava kevyenliikenteen väylä seuraa kapearaiteisen junaradan linjausta. Sudeetti edustaa yhtiön korkeatasoista asuntotuotantoa vuoden 1945 vaiheilta. Yhtenäinen, alkujaan kuudenkymmenen yhden perheen asunnon pientaloalue on säilyttänyt ominaispiirteensä hyvin. siirretty kansallisromanttinen kansakoulu ja Kettumäen työväenasuntomuseo todistavat tehdasyhteisön oman perinteen tallentamisesta.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Korian kasarmialueen** lounaispuolelle, lähimmillään noin 1,4 kilometrin etäisyydelle (Inginmaa-Koria, Kouvola).

> ”Koria on historiallisesti kerroksinen kasarmialue, jonka sotilaskotirakennus lukeutuu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernismin merkkiteosvalikoimaan osana puolustusvoimien 1930-luvun arkkitehtuuria.

Korian kasarmialue sijaitsee Kymijoen varrella, joen ja rautatien risteyskohdassa. Kasarmin rakennukset sijaitsevat kehämäisesti laajan keskuskentän laidalla. Alueen ensimmäistä rakennusvaihetta 1900-luvun alusta ovat venäläisten tyyppipiirustuksin rakentamat punatiiliset varuskuntarakennukset.

Kasarmia on täydennetty suomalaisin voimin 1920-luvun klassistisella sotilasrakentamisella ja vielä 1930-luvun modernistisella arkkitehtuurilla. Valkeaksi rapattu sotilaskoti on valmistunut 1938 arkkitehti Elsi Borgin suunnittelemana. Suomen puolustusvoimien 1930-luvun edistyksellinen arkkitehtuuri ilmentää halua rakentaa arkkitehtuurilla myös kuvaa dynaamisesta puolustuslaitoksesta ja nykyaikaisesta Suomesta. Muista 1930-luvun kohteista mainittakoon sotilassairaala Tilkka, autokomppanian kasarmi ja Santahaminan kadettikoulu Helsingissä sekä Immolan kasarmialue Imatralla.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Korian siltojen** lounaispuolelle, lähimmillään noin 2,3 kilometrin etäisyydelle (Inginmaa-Koria, Kouvola).

”Korialla vuolaan ja korkearantaisen Kymijoen ylittävät kaksi rinnakkaista siltaa ovat vaikuttava rautatieliikenteen historiasta kertova kokonaisuus. Sillat edustavat rakentamisaikansa siltatekniikan huippua maassamme ja niissä näkyy siltatekniikan kehitys.

Vanhempi rautatiesilta vuodelta 1870 on teräksinen kolmijänteinen ristikkosilta, vanhin Suomen ristikkosilloista. Se on myös Suomen ainoa keittoraudasta valmistettu silta; ns. englantilaista keittorautaa on käytetty keskiaukon monijakoisen teräsristikon valmistukseen. Ristikko on niitattu kokoon rakennuspaikalla. Silta on toiminut sekä rautatie- että maantiesiltana ja on nykyään kevyen liikenteen käytössä. Tiehallinto on valinnut Korian vanhan sillan 1996 yhdeksi museosilloista, jotka kuvastavat maamme liikenneverkon ja sillanrakennustaidon kehitysvaiheita.

Vanhan rautatiesillan viereen rakennettu kaksiraiteinen ratasilta on betoninen holvisilta. Sen keskiarkadikaaren jännemitta on 70 metriä. Silta on Suomen ensimmäisiä suuria teräsbetonisiltoja.”

4 MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ (KESKI-SUOMI)

Seuraavien arvokohteiden kohdekuvaukset on poimittu Keski-Suomen maakunnan arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016-selvityksestä (Keski-Suomen maakunta, 2016).

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Huikonmäen** länsipuolelle, lähimmillään noin 2,1 kilometrin etäisyydelle (Kauppila-Kälkäsuo, Hankasalmi).

”Huikonmäki Murtoisten kylällä on korkea mäki, jonka laelta avautuvat hienot kaukomaisemat. Mäen alaosa on metsän peitossa mutta lakiosa, ja etelärinteet ovat olleet viljely- ja laidunnuskäytössä jo pitkään. Huikonmäellä on ollut asutusta 1600-luvulta. Mäen laella on jäljellä viisi taloa: Mäkelä. Pelto-la, Keskustalo, Tuomela, ja Murtola sekä Pellonpää. Näissä on jäljellä 1900-luvun alkupuolelta säilynyttä rakennuskantaa. Näyttävä osa peltomaisemaa on Murtomäen tuulimylly, joka on rakennettu 1940-luvulla. Huikonmäellä on myös useita kiviaitoja ja pieniä metsäsaarekkeita, jotka luovat vaihtelevuutta maisemaan. Alue on maisemallisesti hieno kokonaisuus, jossa on nähtävissä historiallisen mäkiasutuksen keskeisiä piirteitä ja viljelykulttuurin elementtejä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Korpelan** itäpuolelle, lähimmillään noin 0,7 kilometrin etäisyydelle (Havumäki-Kälkäsuo, Joutsa).

”Korpelan pihapiiri edustaa perinteistä talonpoikaispihaa, jossa sijaitsee kymmenkunta eri aikoina rakennettua rakennusta. Piharakennukset ovat sijoittuneet päärakennuksesta hieman

sivuun. Korpelan tilan vanhin rakennus on 1700-luvulta peräisin oleva hirsinen navetta. Kokkitalli on vuodelta 1816. Päärakennus on rakennettu 1947 vanhan savutuvan hirsistä ja se on peruskorjattu myöhemmin. Näiden lisäksi pihassa ja sen lähettyvillä sijaitsee kaksi aittariviä, sikala, paja, savusauna, pihamökki, sauna, puuliiteri, vilja-aitta, riihi, puimala ja heinätalli. pihapiiriä ympäröivät pienet pellot. Rakennukset ja pellot muodostavat yhdessä idyllisen kokonaisuuden.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Tampin myllyn pihapiirin** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,3 kilometrin etäisyydelle (Ranaatti-Viheri, Joutsa).

”Tampin myllyn pihapiirissä sijaitsee 1800-luvun lopulla tehty kertaustyylinen päärakennus, mylly 1900-luvun alusta, vuonna 1884 pystytetty kaksikerroksinen aitta ja vanha hirsinavetta. Tampin mylly edustaa varhaista teollisuushistoriaa. Koskimaisema vanhoine myllyrakennuksineen on esimerkki alkuperäisestä 1800-luvun mylly-ympäristöstä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Rauhalan pappilan** itäpuolelle, lähimmillään noin 2,4 kilometrin etäisyydelle (Ranaatti-Viheri, Joutsa).

”Rauhalan pappila rakennettiin Joutsan kirkonkylään alun perin lääninrovastin pappilaksi vuonna 1912 ja se toimi pappilana vuoteen 1954 saakka. Pappilan näyttävä kaksipäätyinen päärakennus edustaa yksinkertaista jugendtyyliä. Pihapiiriin tehtiin muutama talousrakennus, jotka noudattivat päärakennuksen tyyliä ja värimaailmaa. Pappila on Keski-Suomen harvoja säilyneitä jugendtyylisiä pappilarakennuksia. Rauhala on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan ja sillä on myös paikallishistoriallista merkitystä.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Joutsan talomuseon** itäpuolelle, lähimmillään noin 3,0 kilometrin etäisyydelle (Ranaatti-Viheri, Joutsa).

”Joutsan talomuseo on keskisuomalaisten talomuseoiden parhaimmistoon kuuluva kokonaisuus. Talomuseossa on edustettuna 1800-luvun talonpoikainen, itähämäläinen rakennuskulttuuri. Metsä- ja viljelymaiseman ympäröimä museoalue on perustettu hävinneen Koiravuoren talon paikalle ja se vihittiin museokäyttöön vuonna 1968. Keskeisin museon rakennuksista on Marjotaipaleen kylästä siirretty Mesiäisen talon päärakennus, jonka vanhin osa on suuri tupa 1800-luvulta. Museon rakennusten sijoittelu perustuu Mesiäisen talon pihamuotoon, jossa takapihalle sijoittuvat aitat ja etupuolelle eläinten suojat. Joutsan talomuseon rakennuskokonaisuudesta puuttuvat navetta ja hevostallit heinälatoineen. Museoalueella on nähtävissä päärakennuksen lisäksi kaksiosainen ka kolmiosainen aitta, riihi, ruumen- ja pahnatallit, hevoskierto, savusauna sekä tulotien varteen pystytetty tuulimylly. Aittojen taakse on sijoitettu veteraanien perinneaitta. Museoalueen tuntumaan on rakennettu juhlalava Joutsan Joutopäivien tilaisuuksia varten.”

Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu **Österbergin myllyn** itäpuolelle, lähimmillään noin 1,9 kilometrin etäisyydelle (Ranaatti-Viheri, Joutsa).

”Joutsan kirkonkylässä Rautamäessä sijaitsee maisemallisesti huomattava myllykokonaisuus, jossa on myös säilynyt konepaja. Kauniissa järvimaisemassa sijaitseva hirsipintainen myllyrakennus on vuodelta 1897. Kunnostetun myllyn yhteydessä on kaksikerroksinen entinen konepaja, joka on rakennettu 1940- ja 1950-luvuilla sementtisiltä. Pihapiirissä on tallella myös kaksi aittaa ja savusauna myllytoiminnan ajalta. Österbergin mylly on teollisuushistoriallisesti arvokas ja maisemallisesti edustava ympäristökokonaisuus.”

FINGRID

Hankkeesta vastaava:

Fingrid Oyj
PL 530
00101 HELSINKI

Käyntiosoite:
Läkkisepäntie 21, Helsinki

Yhteyshenkilöt:

Vanhempi asiantuntija
Marja Nuottajärvi

Vanhempi asiantuntija
Pasi Saari

Puh. 030 395 5000

etunimi.sukunimi@fingrid.fi

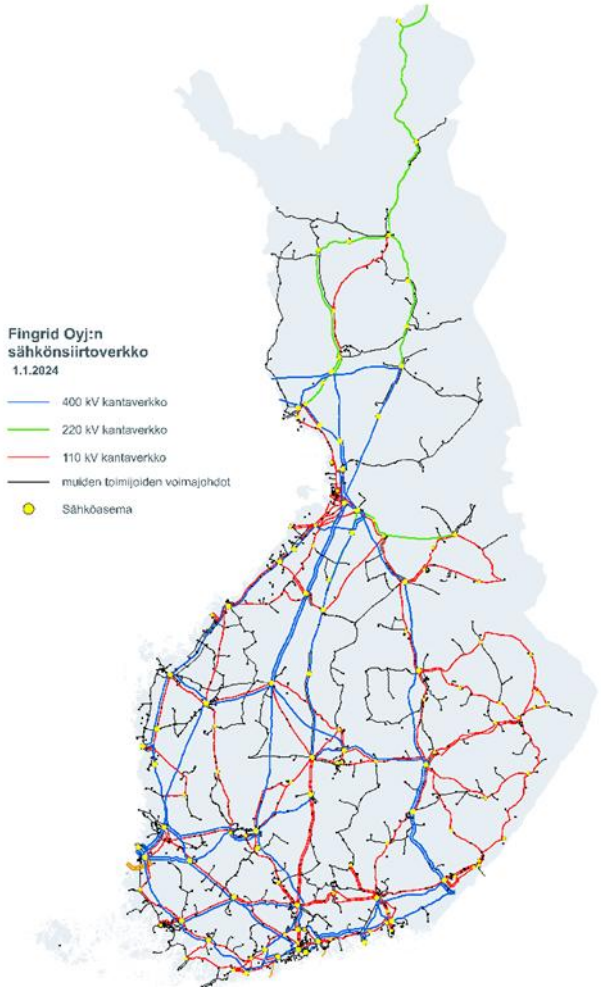

YVA-konsultti:

FCG Rakennettu Ympäristö Oy
Kiviharjunlenkki 1 C
90220 Oulu

Yhteyshenkilö:
Projektipäällikkö
Leila Väyrynen

Puhelin 040 541 2306
etunimi.sukunimi@fcg.fi

Yhteysviranomainen:

Lupa- ja valvontavirasto
PL 20, 13035 LVV

Käyntiosoite:
Vapaudenkatu 58, Jyväskylä

Yhteyshenkilö:
Ylitarkastaja Milja Mehtonen

Puhelin 0295 255 135
etunimi.sukunimi@lvv.fi